

**T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK BİLİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK BİLİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**CAZ MÜZİĞİNİN BUGÜNKÜ SORUNLARI:
CAZ MÜZİĞİNİN ÜRETİLME KOŞULLARININ GÜNCEL GÖRÜNÜMÜ**

**HAZIRLAYAN:
Arzum Yanıkoğlu**

**DANIŐMAN:
Dr. İ. Lütfü Erol**

ANKARA – 2007

T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK BİLİMİ DALINDA
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

“CAZ MÜZİĞİNİN BUGÜNKÜ SORUNLARI:
CAZ MÜZİĞİNİN ÜRETİLME KOŞULLARININ GÜNCEL GÖRÜNÜMÜ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEZ DANIŞMANI: DR. LÜTFÜ EROL

.....

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

PROF. ALİ SEVGİ.....

DR. ERDOĞAN OKYAY.....

ARZUM YANIKOĞLU

TEZ KABUL (SINAV) TARİHİ: 26.01.2007

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitim programım süresince yardım ve desteklerini esirgemeyen danışmanım ve hocam Sayın Dr. İ. Lütfü Erol'a, Müzik Bilimi derslerinden sonsuz faydalandığım değerli hocam Sayın Dr. Erdoğan Okyay'a, sonsuz sabrıyla ve bilgisiyle hep yanımda olan değerli arkadaşım Zeynep Helvacı'ya, araştırma sırasında müzikal ve kaynakçal yardımlarından dolayı değerli arkadaşlarım Cenk Güray ve Metin Yılmaz'a ve Sayın Çetin Akıncı'ya...

Sonsuz teşekkürler...

ÖZET

Bu araştırmada tüketim sıkıntılarını yaşamakta olduğu tespit edilen Caz müziğinin üretilme koşullarının güncel görünümü ele alınmıştır. Dünyanın pek çok ülkesinde farklı biçimlerde gelişme göstermiş olan Caz müziğini tümüyle ele almak mümkün olmadığından, çalışmanın konusu Caz'ın doğduğu Amerika Birleşik Devletleri ile sınırlandırılmıştır. Caz müziğinin geçirdiği evrimi tüm dönemleriyle ele almak mümkün olmayacağından, araştırmanın amacı bakımından özel önemi olan dönemler belirlenmiştir. Caz müziğinin tüm dönemleri ana hatlarıyla açıklandıktan sonra, Swing, Be-Bop, Avant-Garde ve Fusion olarak belirlenmiş olan dönemlere ait belirli parçalar müzikal form, armonik ve melodik yaklaşımları açısından karşılaştırma yoluyla analiz edilmiştir.

Çalışmanın sonucunda Caz müziğinin artık popüler bir müzik değil, sanat müziği olarak değerlendirilebilecek bir konuma geldiği; 1980'ler sonrasında Caz müziğinde saptanan tüketim sıkıntılarının bu müziğin üretiminde de yaşandığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Caz, caz tarihi, caz dönemleri, caz müzisyenleri, Ragtime, Blues, Swing, New Orleans, Chicago, Dixieland, Avant-Garde, Fusion, Be-Bop.

SUMMARY

The topic of this research is the current outlook of the conditions of production of jazz music, which is ascertained to have straits in consumption. Since it is not possible to cover all aspects of jazz music that followed different paths of development in different parts of the world throughout the history, the topic of the research is restricted to the birth place of this music, USA. Furthermore, certain phases of the history of jazz music, which are especially significant for the purposes of the research were selected for detailed analysis; because the whole evolution of this music would be impossible to analyse in the scope of this study. After discussing all periods in the history of jazz, certain pieces from the selected periods, namely Swing, Be-Bop, Avant-Garde and Fusion were analysed according to their forms, harmonic structures and melodic approaches with a comparative method.

The study showed that the current status of jazz could be viewed not as a kind of popular music but a kind of art music, and the straits in consumption observed after 1980's are effective also in the production of this music.

Keywords: Jazz, jazz history, jazz periods, jazz musicians, Ragtime, Blues, Swing, New Orleans, Chicago, Dixieland, Avant-Garde, Fusion, Be-Bop.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
SUMMARY.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	vii
GİRİŞ.....	1
1.1. KONUSU VE AMACI.....	1
1.2. KAPSAMI VE YÖNTEMİ.....	2
2. TARİHSEL ARKA PLAN.....	4
2.1. CAZ'IN DÖNEMLERİ.....	7
2.1.1. RAGTIME.....	9
2.1.2. NEW ORLEANS.....	10
2.1.3. DIXIELAND.....	12
2.1.4. CHICAGO.....	13
2.1.5. SWING.....	14
2.1.6. BE-BOP.....	17
2.1.7. COOL VE HARD BOP.....	18
2.1.8. AVANT-GARDE/ FREE CAZ.....	20
2.1.9. 1970'LER.....	22
2.1.10. 1980'LER.....	23
3. DÖNEMSEL KARŞILAŞTIRMA.....	26
3.1. SWING.....	26
3.2. BE-BOP.....	33
3.3. AVANT-GARDE.....	43
3.4. FUSION.....	48
4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	52

KAYNAKÇA.....	57
EKLER.....	61

ŞEKİLLER DİZİNİ

1. Soft Winds (Tirro, 1993:242).....	28
2. Slipped Disc (Tirro, 1993:243).....	29
3. Mission to Moscow giriş partiyonu (Tirro, 1993:22).....	30
4. Mission to Moscow melodi (Tirro, 1993:22).....	30
5. Mission to Moscow ritim şeması (Tirro, 1993:22).....	31
6. Mission to Moscow Benny Goodman'ın solo partiyonu (Tirro, 1993:23).....	32
7. I Got Rhythm'in orjinal partiyonu (Leonard, 1995:238).....	35
8. I Got Rhythm'in 1930'lardaki yorum partiyonu (Leonard, 1995:239).....	36
9. I Got Rhythm'in 1940'lardaki yorum partiyonu (Leonard, 1995: 240).....	37
10. Groovin'High giriş partiyonu (Tirro, 1993:25).....	39
11. Groovin'High ana melodi partiyonu (Tirro, 1993:25).....	40
12. Groovin'High Charlie Parker'ın solo partiyonu (Tirro, 1993:26).....	41
13. Groovin'High Slam Stewart'ın solo partiyonu (Tirro, 1993:27).....	42
14. Circle melodi partiyonu (Tirro, 1993:54,55).....	47
15. .Tears partiyonu (Tirro, 1993:57).....	51

TABLULAR DİZİNİ

1.Tablo 1: Caz müziğinin soyağacı (WNUR FM, 1995).....	8
2.Tablo 2: Swing beste formu (Tirro,1993:245).....	29
3. Tablo 3: Mission to Moscow form şeması (Tirro,1993:23).....	31
4.Tablo 4: Whispering ve Groovin'High akor dizilimleri karşılaştırması (Tirro,1993:24).....	38
5.Tablo 5: Groovin'High form şeması (Tirro,1993:28).....	42
6.Tablo 6: Circle ilk cümle akor dizilimi (Tirro,1993:53).....	45
7.Tablo 7: Circle ikinci cümle akor dizilimi (Tirro,1993:54).....	46
8.Tablo 8: <i>Circle</i> form şeması (Tirro,1993:55).....	47

1. GİRİŞ

Tarih boyunca alt kültür müziklerinin pek çoğu sosyo-ekonomik sınıflaşma sonucu baskıya maruz kalan ve ezilen gruplardan çıkmıştır. Araştırmanın konusu olan Caz müziği de bunlardan biridir. 1880’lerde New Orleans’ta gelişmeye başlayan Caz müziği Blues ile birlikte Amerika Birleşik Devletleri’nde doğan siyahi yerel müziklerin atası olarak kabul edilmektedir. Kaynağında Afrika-Avrupa kökenli ritm ve melodilerin, tarlalarda söylenen iş şarkılarının, dinsel müziğin, Fransızların sokak şarkılarının, halk dansları müziklerinin var olduğu Caz, siyah Amerikalıların etkilendiği çok değişik müzik türlerinin sentezidir. *İmprovizasyon* (doğaçlama) ve *swing* (salınım) etkenleri Caz stillerinin temelini oluşturmuştur. Doğaçtan anlatılan hikayelere, “çağrı ve yanıt” ilişkisine dayanan Caz, doğal ruhsal tepkilerin ses ve ritmle anlatılmasına olanak verir.

1.1. KONUSU VE AMACI

Caz tarihine bakıldığında, doğduğu günden bugüne pek çok akım görülmektedir. Bu akımlar aynı zamanda dönem ve stil olarak da tanımlanabilir. Stiller arasında farklılıklar, müziğin temel yapıtaşlarındaki farklı kullanımlar, orkestralara eklenen ve çıkartılan enstrümanlar, doğaçlama tekniklerindeki değişik yaklaşımlar ve müziğin kullanım alanlarındaki değişimlerdir.

Bütün müzik türlerinde olduğu gibi Caz müziği de zaman içinde evrim geçirmiştir. Beslendiği kaynaklardan farklılaşmış, gelişmiş ve ciddi değişimlere uğramıştır. Geçirdiği ve hala da geçirmekte olduğu bu evrim sürecinde üretim, tüketim

ve popülaritesi sosyal ve kültürel etmenlere bağlı olarak değişik grafikler sergilemektedir. 1980'ler sonrasında dinlenilme popülaritesini kaybedince popüler olan diğer müzik tarzlarıyla sentezlenerek çeşitli alt dallara ayrılmıştır.

Araştırmanın amacı; tüketim sıkıntıları yaşamakta olduğu tespit edilen Caz müziğinin günümüzdeki üretim koşullarının güncel görünümünün ortaya konmasıdır.

1.2. KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Türkiye'de daha önce Caz müziği dönemleri karşılaştırması üzerine yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Var olan kaynaklar Caz tarihi ve Caz armonisi üzerine yazılmıştır. Yüksek Lisans tezleri olarak Öğr. Gör. Çetin Bilge Akıncı'nın "İlköğretim okullarının 2. kademesinde müzik eğitiminde kullanılan şarkıların Caz müziği armonisi ve ritmik yapıları kullanılarak piyano için eşliklenmesinde izlenilecek yöntem ve teknikler" (Akıncı, 2001), Tolga Salman'ın "Kurumsal-uygulamalı Caz eğitimi programları paralelinde doğaçlama ve yaratıcı eşikleme bilgisini hedef alan yöntemlerin incelenmesi" (Salman, 2001) başlıklı tezleri ve M. Devrim Babacan'ın "Caz müziği ve piyano eğitimi üzerine bir çalışma" (Babacan, 2001) tezi bugüne kadar Caz müziği konusunda yapılmış olduğu belirlenen akademik araştırma çalışmalarıdır.

Bu araştırmalara bakıldığında, Caz müziğinin her üç tezde de yalnızca müzik eğitimi alanı açısından ele alınmış olduğu görülmektedir. Çetin Bilge Akıncı'nın tez çalışması müzik eğitiminde kullanılan şarkıların Caz müziği armonisi kullanılarak eşliklenmesinde izlenebilecek yöntem ve tekniklerin araştırılmasıyla ilgili olup, bir model alınarak bulunan veriler kaynak tarama yoluyla işlenerek çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda müzik eğitimcisi yetiştiren kurumlarda Caz müziği ve Caz'dan

etkilenen türleri içeren yeni şarkıların yaratılmasının ve yaratıcı eşliklemeye dair derslerin eklenmesinin faydalı olacağı sonucuna varılmıştır (Akıncı, 2001).

Tolga Salman'ın tez çalışmasında Caz eğitimi programları paralelinde doğaçlama ve yaratıcı eşikleme bilgisini hedef alan yöntemler incelenmiştir. Yöntem olarak durum tespitine yönelik model esas alınarak, anket ve kaynak tarama metodları kullanılmış, çözümlenmelerde ise betimsel istatistik yöntemleri uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda Caz müziği eğitiminin Klasik müzik eğitimiyle de birleştirilerek geleneksel müziğimize yeni açılımlar sağlayabileceği sonucuna varılmıştır (Salman, 2001: 66-72).

M. Devrim Babacan'ın tez çalışması da Caz müziği ve piyano eğitimi üzerine olup, Müzik Eğitimi Fakültelerinde Caz müziği ve popüler müzik eğitiminin faydalı olacağı sonucuna ulaşılmaktadır (Babacan, 2001:63-65).

Bu çalışmaların incelenmesi sonucunda bu tezin konusunu oluşturan Caz müziğinin güncel görünümünün araştırılarak ortaya konulabilmesi için yapılmış kapsamlı bir çalışma ile karşılaşılmadığından, böyle bir araştırmaya gerek görülmüştür.

Konunun kapsamı ve niteliği nedeniyle araştırmanın sınırlılıkları olması kaçınılmazdır. Dünyanın pek çok ülkesinde farklı biçimlerde gelişme göstermiş olan Caz müziğini tümüyle ele almak mümkün değildir. Bu nedenle çalışmanın konusu, Caz müziğinin doğduğu Amerika Birleşik Devletleri ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca bir yüksek lisans tezi kapsamında ABD'de Caz müziğinin geçirdiği evrimi tüm dönemleriyle ele almak mümkün olmayacağından, araştırmanın amacı bakımından özel önemi olan dönemler belirlenmiş; karşılaştırma ve analizler bu dönemler temelinde yapılmıştır. Söz konusu dönemler: Caz müziğinin en popüler olduğu Swing, Swing döneminde ortaya çıkan popülerliğe tepki olarak doğan ve virtüözite arayışının başladığı dönem olması bakımından Caz tarihinde önemli bir dönüm noktası sayılan Be-Bop, önceki dönemlerden farklı olarak atonaliteye yönelişin görüldüğü Avant-Garde (Tirro,1993:57),

elektronik enstrümanların ön plana çıktığı ve popüler olan Rock ile sentezlemeye gidilen Fusion dönemleridir.

Araştırmada Caz tarihine genel bir bakıştan sonra geçirdiği evrimi anlayabilmek için literatür taraması yapılmıştır. Belirli parçaların ses kayıtları ve notaları, bu parçaların ait olduğu dönemlerin temel değişimlerini belirleyen müzisyenler ve eserleri, müzikal form, armonik ve melodik yaklaşımları açılarından karşılaştırma yöntemi ile analiz edilmiştir.

2.TARİHSEL ARKA PLAN

Amerika keşfedildikten sonra sömürgeleştirme çalışmaları için ucuz iş gücüne ihtiyaç duyulmuştur. İlk zamanlarda yerli halk çalıştırılmış fakat 1515'ten sonra Afrika'daki iş gücüne yönelinmiştir. Kahve, tütün, pamuk ve indigo karşılığında satın alınan köleler damgalanarak gemilere bindirilmiş Amerika'ya yollanmıştır. 1619'da ilk yirmi siyah köle Virginia'ya götürülmüştür. Önceleri sözleşme karşılığı çalıştırılmışlardır ama 1640'ta kölelik Kuzey Amerika İngiliz kolonilerinde ve Virginia'da da "zenci mevzuatı" denilen kanunlarla kabul edilir. Bunlar izinsiz seyahat edememek, beyazların mekanlarında bulunamamak, çalışma standartları, evlenme-boşanma gibi bütün sosyal faaliyetlerin organize edilmesiyle ilgilidir. 1688'den itibaren kölelik karşıtı düşünceler gelişmeye başlar örneğin kurulan Quaker'lar tarikatı kölelik karşıtı fikirleri yaymada etken tarikatlardan biri olmuştur. 1815'te Viyana Kongresi'nde köle ticareti yasadışı ilan edilir. 1833'te İngilizler köleliğin kaldırılmasını kabul ederler. Ondokuzuncu yüzyıla gelindiğinde kölelik sistemi mevcut ihtiyacı karşılayamaz hale gelir. Kuzey bölgelerinde kölelik karşıtı düşünceler hızla yayılır. Kuzey- güney arasında

başlayan gerilim giderek artarak iç savaş başlar. 1860'ta Abraham Lincoln kölelik karşıtı propagandasıyla başkan seçilir. 1775-1783 Amerika Bağımsızlık savaşında kuzey eyaletleri köleliği yasa dışı ilan ederler. Güney eyaletleri bu uygulamayı kabul etmezler ve yasa dışı köle ticaretine devam ederler. Savaş sonunda bölünen güney eyaletleri savaşı kaybeder. (Bergerot,2004:12-14)

Amerika'ya getirildikten sonra Afrika kökenli isimlerini kaybeden siyahlar kabile üyelerinden ve aile üyelerinden ayrılarak dağıtılmıştır. Dilleri ve inançları zaman içinde yaptırımlara dayanamayarak yok olur. Haberleşme amacıyla kullanabilecekleri ihtimaline karşı en önemli enstrümanları olan davul yasaklanır. Enstrüman kullanımları yasaklanan Afrika'lılar sahip oldukları tek enstrümanları olan sesleriyle müzik yapmaya başlarlar. Tarlalarda beyaz kahyaların anlamayacağı mesajlar içeren "*Field Holler*"lar, yeni tanıştıkları dinle ve dinsel avrupa müziğiyle harmanlayarak yaratıkları "*Spiritüel*"ler, çalışma hızını artıran bir lider eşliğinde koro halinde söylenen "*Work song*"lar, yapmaları yasaklanan *voodoo* ayinlerine benzeyen çember şeklinde dönülerek, belirli bir ritimle seslendirilen "*Ring shout*"lar ve güneyden kuzeye kaçıış örgütleyen kodlar taşıyan halk şarkılarıyla siyahlar kendi müziklerini üretmeye başlarlar. Doğaçlamalar en üst düzeydedir, şarkıcı melodisini sürekli değiştirir, "*Moaning*" denilen yakınmalar, yarım seslerin kullanıldığı homurdanmaya benzeyen kısa melodi cümleleri, enstrümanla şarkıcı arasında sürekli devam eden diyalog siyahi müziğin başlangıç elementleridir. (Bergerot, 2004:15)

Siyahların müzik yetenekleri fark edildikten sonra şenliklerin müzikal etkinlikleri onlara devredilir. Önceleri genellikle keman çalan siyah müzisyenler zaman içinde savaş zamanlarında askeri orkestralarda nefesli çalgılarla tanışırlar. Bunun sonucunda ondokuzuncu yüzyılın başlarında oluşmaya başlayan siyah orkestralarında klarnet, kornet gibi nefesli enstrümanlar kullanılmaya başlanır. Beyazlar alt edemedikleri ve yok sayamadıkları siyah müziğinden etkilenmeye başlamışlardır. Beyaz aktörlerin yer aldığı minstrel gösterilerinde yüzlerini siyaha boyayarak siyah köle

tiplerleriyle gösteriler yaparlar. Beceriksiz siyah seyis Jim Crow ve kentli siyahi Zip Coon karakterleri bu beyaz minstrellerinde¹ yaratılmıştır. Afrika kökenli beş telli banço temel enstrümandır.

Güney eyaletlerinde savaş sonrası tam bir kaos yaşanır. Beyazlar öfkeli, siyahlar sefalet içindedir. Büyük plantasyonlar dağıtılır. Siyah köleler, kuzeyli siyasetçilerin vaad ettikleri 40 dönüm arazi ve bir katıra asla sahip olamazlar ve yine beyazların arazilerinde kiracı olmak zorunda kalırlar. Yaşanan doğal felaketlerle sahip oldukları her şeyi kaybederler. 1877’de federe birliklerinin güney eyaletlerinden geri çekilmesi minsterlerde yaratılan “Jim Crow” tiplerinden adını alan ayrımcı yasaları ortaya çıkarır. Siyahlar kazandıkları vatandaşlık haklarından mahrum bırakılır. Ku Klux Klan gibi ırkçı tarikatlar linç olaylarını artırır, siyahlar kuzeye kaçmak zorunda kalırlar. Ama durumlarında değişiklik olmaz. İklim yüzünden sağlık problemleriyle karşılaşılır, işsizdirler ve kuzeydeki beyazlarda her ne kadar zaman içinde kölelik karşıtı bir tutum sergiledilerse de onlarla beraber yaşamak istememektedirler. Bütün bu etkenler yirminci yüzyılın başlarında kent ayaklanmaları başlatır. Beyazların bu tutumlarına karşı siyah hareketi hız kazanır. (Bergerot, 2004: 20)

Siyasi alanda bunlar yaşanırken müzik sanayisi atılıma geçer. Martin. Gretsche, Gibson gibi yapımcılar yeni modeller üretirler. Gitar, mandolin, ukulele, 4-5-6-7- telli bançolar yapılır. Üç ayaklı davul, davul pedalı, simbal çubukları gibi ritm aletleri üretilir. American Gramophone Company, Columbia Honography Company, Victor Talking Machine gibi kuruluşlar siyahi müziklerle ilgilenmeye başlamışlardır. 1917’de ilk Caz kaydı yapılır.

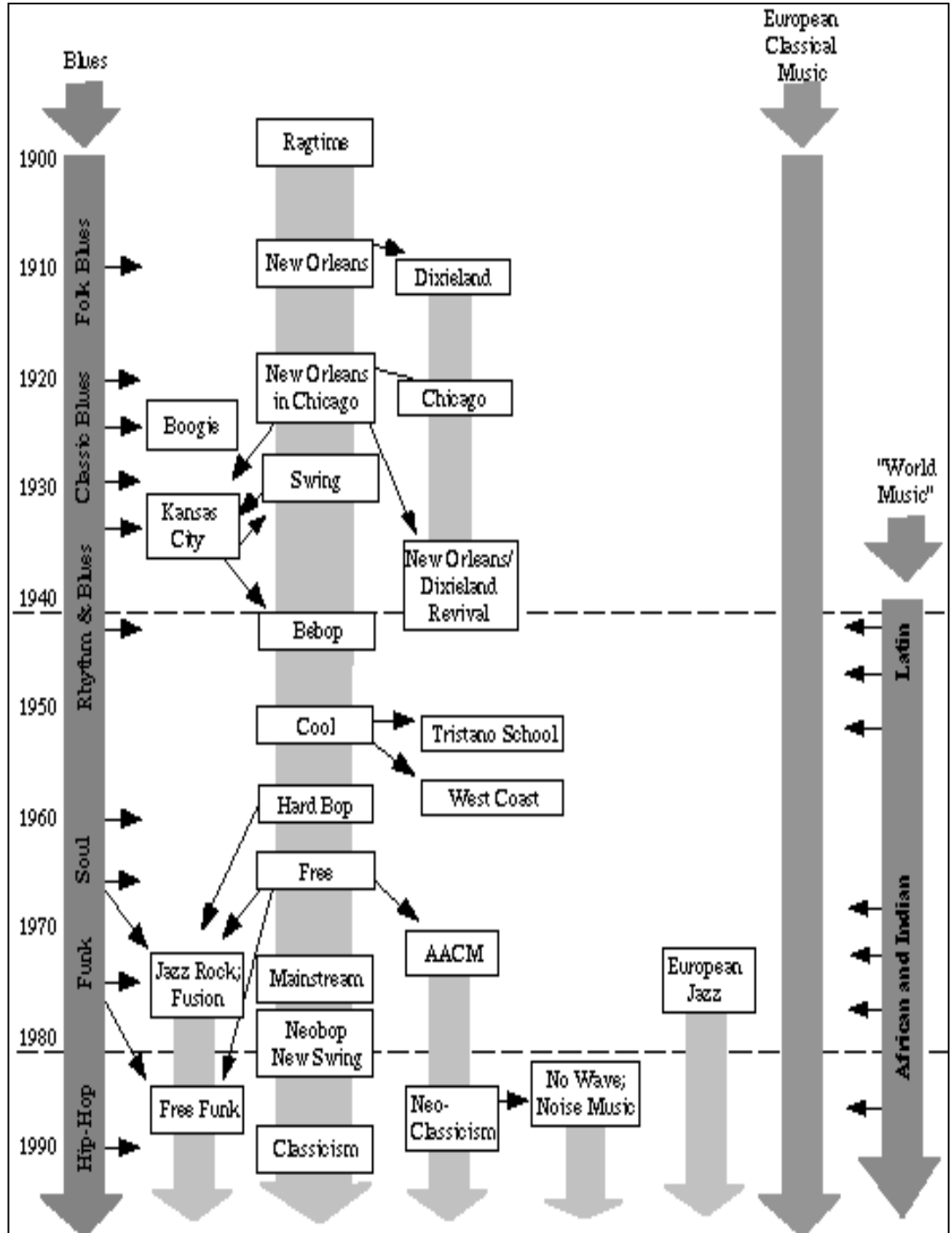
Afrika kökenli müziklerde “Diatonik” tonlar kullanılmaktadır. Daha sonraları “blue notes” olarak adlandırılacak olan bemolleştirilmiş 3’lüler ve 7’liler kullanılan

¹ Minstrel: 1840’larda Amerika’da popüler olan beyazların yüzlerini boyayarak siyahları karikatürize ettikleri müzikli gösterilere verilen ad.

pentatonikler de gözlemlenmiştir. Genellikle açık ve rezonatif vokal teknikleri kullanılmıştır. Değişkenlik ve çeşitlilik gösteren ritmsel cümleler çoğunluktadır. Şarkılarda “Çağrı-cevap” formu (Antifonal şarkı) en çok kullanılan formdur. Bir veya iki şarkıcı ve ya müzisyen aynı melodik çizgiyi seslendirirken karşısında varyasyonlu bir melodik çizgi üretilmiştir. Enstrümanlar el yapımı olup, günlük hayatta kullanılan çatal, kaşık, çamaşır tahtası gibi ses üretebilen aletler enstrüman olarak kullanılmıştır.

2.1.CAZ’IN DÖNEMLERİ

Bu çalışmada Caz tarihi gelişim ve temel değişimleri birbirinden ayıran onar yıllık tarihsel parçalar olarak bölünmüştür. Bunun nedeni tarihsel, siyasal, ekonomik değişimlerin müzik üzerinde yarattığı etkilere bağlı olarak bir anlamda Caz’ın geçirdiği evrimleri çok net olarak ortaya koyabilmesindedir. Aşağıda verilmiş olan çizelge Caz müziğinin soy ağacı olarak kabul edilebilir.

Tablo 1: Caz müziğinin soyağacı (WNUR FM, 1995).

Müzikal farklılıkları net bir şekilde sınıflandırabilmesi nedeniyle Berendt'in Caz dönemleri ayrımı kullanılmıştır. Berendt'e göre (2003:2) Caz dönemleri şunlardır:

- 1890'lar- Ragtime
- 1900'ler- New Orleans
- 1910'lar- Dixieland
- 1920'ler- Chicago
- 1930'lar- Swing
- 1940'lar- Be-Bop
- 1950'ler- Cool, Hard Bop
- 1960'lar- Avant-Garde / Free Jazz
- 1970'ler
- 1980'ler.²

2.1.1.RAGTIME

“Parçalara ayrılmış zaman” anlamına gelen *Ragged Time* 1800'lerin sonlarında Missouri eyaletinde doğmuştur. Etimolojik kökeni tam olarak bilinmemektedir. Ana melodiye karşıt yürüyen *walking bass*³ yüzünden duyumda parçalara ayrılmış etkisi yaratmaktadır. 2/2 veya 4/4'lük zamanlarda yazılan ve *walking bass*la süslenen bir çeşit dans müziğidir.

² Joachim E. Berendt, “Caz Kitabı”, s. 2

³ Walking Bass (Yürüyen Bas): 1 ve 3. vuruşlarda legato, 2 ve 4. vuruşlarda staccato notalarla çalınan bas tekniği.

Ragtime öncelikle piyano ile çalınan bir stildir. Ondokuzuncu yüzyıl piyano müziğinden etkilenmiştir. İçinde Chopin, Liszt, marş, polka vb. o dönem önemli olan besteci ve formlardan esinlenmeler vardır. Ama ritmik değişiklikler ve yorum farklılığı Ragtime'ı bunlardan ayırır. Birçok Ragtime parçası sonat formunda yazılmıştır. Besteye dayanır, doğaçlamadan yoksundur. Piyano ragleri dışında Teksas'ın banjo ragleri, nefesli ve yaylı toplulukları için yazılmış ragler de vardır. Scott Joplin (1868-1917) önde gelen Ragtime bestecilerindendir. Otuzun üzerinde rag bestesi vardır. Bunlardan *Maple Leaf Rag* ve *The Entertainer* en ünlülerindendir. Plak döneminden çok önce olmasına rağmen günümüze kadar gelen ragler bulunmaktadır. O dönemde mekanik piyanoların silindirlerine kaydedilen ve piyasaya sürülen bu silindirler, yıllar sonra antikacılardan toplanıp plaklara kaydedilmiştir. Ragtime'in diğer bir özelliği de pek çok Caz stilinden farklı olarak siyah ve beyaz müzisyenlerin çalış tarzları arasında ayırım olmamasıdır.(Cooke, 1997: 21)

Scott Joplin'den başka önemli Ragtime müzisyenlerinden biri de Jelly Roll Morton'dur. Melodik materyalleri daha özgür ve Caz tarzında kullanmıştır. Doğaçlama yapan ilk tanınmış piyanisttir. 20'li yılların New York geleneğinde Ragtime'ı yaşatmıştır.

2.1.2.NEW ORLEANS

Yüzyıl başlangıcında, New Orleans ve Louisiana eyaletleri Amerika Birleşik Devletleri tarafından satın alınmadan önce İspanyol ve Fransız hakimiyeti altındadır. Bölgede İspanyollar, Fransızlar, İngilizler, İtalyanlar, Almanlar, Slavlar ve Afrika'dan köle olarak getirilen siyahlar yaşamaktadırlar. Bu çok renkli kültür mozaği içinde her topluluk kendi müziğini yaşatmaya çalışır. İngiliz şarkıları, İspanyol dansları, Fransız

halk ve bale müziği, değişik mezheplerin ilahi ve koralleri, siyahi “shouts” (şarkı tarzındaki haykırışlar)lara, Afrika ritm ve danslarına karışır. 1880’lerin ortalarına kadar siyahlar *voodoo* törenlerini yaşatmak için ayin yapmaya devam etmektedirler. İsa için söylenen şarkıların ve yapılan dansların iyi ve kötü ruhlar için yapılanlardan farkı yoktur. Kentin çok renkliliği kültürel alışverişe olanak sağlar. Bütün bunlar müzikal canlılığın sağlanmasını kolaylaştırmaktadır.

O yıllarda New Orleans’ta iki siyah grup yaşamaktadır. Fransız sömürcülüğünden gelen “Kreol” siyahlar ve Kuzey-Güney savaşı sonrasında özgürleşen kölelerin çocukları. Kreol siyahların diğerlerinden en önemli farkı çok daha önceden özgürleşmiş olmalarıdır. Fransız kültürünü benimsemişlerdir, çoğu ticaretle uğraşmaktadır, bozulmuş bir Fransızca olan “Kreolce” diye bir dil kullanmaktadırlar. Diğer tarafta ise Anglosakson kökenli insanlar tarafından köleleştirilen “Amerikalı” siyahlar vardır. Kreol siyahlar gibi iyi yaşam düzeylerine sahip değillerdir. Eğitim, sağlık, barınma vb. kısaca tüm yaşam şartları özgürleştikten sonra bile yine de beyazların onlara imkanı verdiği ölçüdedir. Kreol siyahlar gibi nota bilmiyorlardır, onlardan farklı olan tarafları müziklerini kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarmış olmaları ve kurallara bağımlı kalmadan çalmalarıdır. Irk ayrımcılığının ortaya çıkmasıyla Kreol siyahlar da şehrin lüks ve beyazların yaşadığı semtlerini terk etmek zorunda kalırlar. Taşındıkları “yukarı mahalleler” adı verilen bölgelerde, çok kısa bir zaman öncesine kadar kendilerinden aşağı sınıf olarak gördükleri daha bozulmamış Afrikalı kimlikleriyle “Amerikalı siyahlar” yaşamaktadırlar. Müzik birikimlerinin birbirini etkilemesi bu andan itibaren kaçınılmazdır. Her iki grubun yaklaşımlarındaki bütün farklılıklar Storyville şehrinin eğlence merkezlerinde bir araya gelir ve “New Orleans Stili” ortaya çıkar. (Cooke, 2003:23)

New Orleans stilinde Caz’ın “*swing*” dalgalanma duygusu henüz gerçekleştirilmemiştir. Güçlü vuruşlar 1 ve 3. vuruşlardır. Avrupa marş ritminin etkisi vardır. Gruplar, enstrüman ve toplumsal işlev olarak eski marş ve sirk orkestralarına

benzer. Üç melodik çizgi kullanılmaktadır. Kornet veya trompet (ana melodi), trombon ve klarnet bu üç ayrı melodiyi çalarken ritm çalgıları tarafından desteklenir. O dönemde kullanılan ritm çalgıları; kontrabas veya tuba, davul, banjo veya gitardır. Piyano Ragtime'a kıyasla daha az kullanılmaktadır. New Orleans stili Caz'ın "hot" stilleri arasındadır. Sound, cümleler⁴, vibrato⁵ ve attacca⁶ giderek özgünleşir. Çalgı gruplarının melodileri doğaçlamalara dayanır. Varyasyonlar tema veya temalar üzerine yapılır. Bu stilde eğer eser şarkı formunda ise genellikle 32 ölçü olmaktadır. Yine de pek çok New Orleans parçası çok temalıdır ve 8 veya 16 ölçüden oluşur. Genelde majör gamlar tercih edilmiştir. Melodi çizgilerinin birbirine karışması kaygısından dolayı yatay gelişme gösterememiş, dikey basit çokseslilikte tıkanmıştır.

2.1.3. DIXIELAND

"Dixieland sözcüğünün nereden çıktığı konusunda çeşitli spekülasyonlar ve efsaneler mevcuttur. Bir söylentiye göre sözcük Louisiana'nın on dolarlık banknotlarından çıkar. Banknotta İngilizce ten rakamının yanında Fransızcası dix (on) yazılıdır. Bu durum kuzeyli Yankee'leri o kadar etkiler ki, ülkeyi bu banknottan yola çıkarak Dixieland olarak adlandırır; daha sonra ise müziğe de Dixieland Jazz denmeye başlanır. Başka bir açıklamaya göre ise, Dixieland sözcüğü meslektaşları Mason ile birlikte arazi ölçümü yapan Dixon'dan gelir. Dixon ve Mason eskiden Güney eyaletlerini Kuzey'dekilerden ayıran Mason-Dixon çizgisini belirlemişlerdi." (Berendt, 1992:29)

⁴ Cümle: Bir müzik yapıtının içeriğini yansıtan en küçük bölümü.

⁵ Vibrato: Seslerin dalgalı çıkarılması.

⁶ Attacca: 1. Yapıtın başlama hareketi. 2. Bölümler arası beklemeden geçiş.

Dixieland'i New Orleans'tan ayıran temel fark beyaz müzisyenler tarafından çalınıyor olmasıdır. Siyahların çektiği sıkıntıların tersine rahat yaşayan beyazların yaptığı müzik daha neşeli, tempolu ve melankoliden uzak melodilere dayanmıştır. Blues yerine daha çok şarkı kalıpları tercih edilmiştir. Ortaya anlatım açısından daha zayıf ama teknik açıdan daha gelişmiş bir tarz çıkmıştır. Melodiler daha yumuşak, armoniler daha sadedir. Beyaz Caz'ında vibrato, portamento⁷ ve glissando⁸lar az kullanılır.

1891'de kurulan ilk beyaz orkestra "beyaz Caz'ın babası"olarak kabul edilen Papa Jack Laine'nin orkestrasıdır ("Ragtime Band"). Onu takip eden "Original Dixieland Jazz Band" ve "New Orleans Rhythm" gibi beyaz orkestralar Caz'ın erken dönemlerinde önemli yeri olan orkestralardır. Beyaz Caz'ını tanımlayabilmek için kullanılan Dixieland sözcüğü zaman içinde karma müzisyenlerle kurulan orkestralarda bir anlamda yetersiz kalmıştır. Çünkü yapılan müziğin New Orleans mı Dixieland mi olduğu kesin olarak anlaşılamamıştır.

2.1.4. CHICAGO

Birinci Dünya Savaşı sırasında bir liman kenti olan New Orleans'ın deniz kuvvetleri komutanı, askerleri için olumsuz bulduğu eğlence hayatı yüzünden bunun kaynağı olan Storyville'in kapatılmasını sağlayınca özellikle başta müzisyenler olmak üzere eğlence sektörünün çalışanları işsiz kalmışlardır. Maddi sıkıntılar müzisyenleri Chicago'ya ve Michigan Gölü kıyısındaki Wind City'e göçe zorlar. New Orleans stili en parlak zamanlarını bu göçten sonra Chicago'da yaşamıştır. Savaş sonrası New Orleans Caz'ının en ünlü plak kayıtları gramofonlar için burada kayıt edilmiştir. Günümüzde

⁷ Portamento:Notadan notaya kesintisiz geçme tekniği.

⁸ Glissando: Yaylı ve telli çalgılarda parmak kaydırarak ses çıkarma.

New Orleans olarak kabul edilen stil 1900'lerde başlayan, plak kayıtlarının olmadığı dönemdeki Caz değil 1920'lerde Chicago'da yapılan müziktir. 20'li yıllar *Blues*'un da parlak dönemidir ve "*Klasik Blues*" dönemi olarak kabul edilir. New Orleans'lı müzisyenlerin ve *Blues* şarkıcılarının Chicago'nun güney bölgesinde buluşmasıyla yeni bir eğlence hayatı oluşur. Büyük şehir karmaşası ve artan ırk ayrımcılığının da etkisiyle New Orleans stilinden farklı olan yeni bir stil ortaya çıkar: Chicago stili. (Berendt, 2003:30-32)

Chicago, Caz müziğinin varoşlardan dışarı çıkmasını sağlamıştır. Orta sınıf beyaz gençlik kenar mahallelere gelip bu yeni tarzı dinlemeye başlar. Bix Beiderbecke, Benny Goodman gibi Caz müzisyenleri siyah müzisyenlerle beraber çalmaya başlamışlardır.

Bu stilde New Orleans'ın melodi örgülemeleri görülmez. Aynı anda çalınan farklı melodiler birbirleriyle çakışmadan kurgulanır. Bireysellik ön plana çıkmıştır, solo önemlidir. Chicago stilineki kayıtlarda soloların çokluğu ve işleliği dikkat çekmektedir. Saksofon önem kazanmaya başlar.

2.1.5. SWING

20.yüzyılın en popüler Caz hareketi olan Swing 1930'lu yıllarda müzisyenlerin Chicago'dan New York'a yaptığı ikinci büyük göçün sonucunda Harlem'de ve özellikle Kansas City'de ortaya çıkmıştır. Daha önceki Caz stilleri "Two Beat Jazz" (iki vuruşlu Caz) olarak sınıflandırılır. *Beat* yani ritmik ağırlık noktası iki vuruştan meydana gelmektedir. Swing bunlardan farklı olarak ölçüdeki dört vuruşunda eşit olmasından dolayı "four beat jazz" olarak adlandırılmıştır. Daha önce de Louis Armstrong ve

Chicago stiline başka müzisyenleri 4/4 lük müzik yapmaktadırlar ama Swing bunlardan ayrı olarak Caz'ın dönem adlarından biri olmasının yanısıra önemli bir anahtar kelime haline gelmiştir. Bu dönemde küçük gruplar yerlerini büyük orkestralara (Big Band) bırakmıştır ve yazılı aranjmanlar kullanılmaya başlanılmıştır. Saksofon, Bas Viyola daha sık görülür ve davulda hi-hat zili kullanımı sıklaşır. Kollektif doğaçlamalar görülmezken, ritmik anlayış daha gevşek ve yumuşak bir hale gelir. Swing müzisyenlerinin enstrüman yetkinlikleri erken Caz dönemi müzisyenlerine göre artmıştır. Ayrıca bu dönem büyük solistler dönemi tanımlanır: Tenor saksofonda Coleman Hawkins ve Leon "Chu" Berry, klarnette Benny Goodman, davulda Gene Krupa, Cozy Cole ve Sid Catlett, piyanoda Teddy Wilson ve Fats Waller, alto saksofonda Johnny Hodges ve Benny Carter, trompette Bunny Berigan, Louis Armstrong, Rex Stewart ve Roy Eldridge Swing stiline önemli solistleridir. Swing döneminin önemli Big Band şefleri ise: Duke Ellington, Count Basie, Fletcher Henderson, Jean Goldkette, Benny Goodman, Artie Shaw, Gene Krupa, Glenn Miller, Chick Webb'dir. (Sermet, 1999:109-154)

Artık Caz orkestraları on ya da daha fazla müzisyenden oluşmaktadır ve üç ana kategori altında toplanır:

1. Ritm (Piyano, Gitar, Bas/ Bas viyola ve davul)
2. Bakır sazlar (Trompet grubu ve Trombon grubu)
3. Saksofon grubu

Saksofon grubu, hammadde olarak bakır sazlardan biri olsa da ayrı bir gruptur. Gelişimi olarak tahta üflemeliler (woodwind) sınıfına girer çünkü klarnet, flüt ve obua gibi tahta üflemeli sazlar saksofonun atasıdır. Saksofon grubu aynı zamanda "kamışlı saz" (reed instrument) grubu olarak da adlandırılabilir. Bunun nedeni gerektiği zaman saksofoncular klarnette çalabilir ve bu iki enstrüman da kamışlı sazdır. Alto ve tenor saksofon ailesinin en çok kullanılan elemanlarıdır. Swing döneminin sonuna doğru bu gruba bariton saksofonda dahil edilmiştir. O dönemlerde soprano ve bas saksofon

yaygınlaşmamıştır. Bu grupta müzisyen sayısı üç ile beş arasında değişir. Be-Bop döneminin sonuna doğru iki alto, iki tenor ve bir baritondan oluşan saksofon grubu standardize edilmiştir. Trompet grubu da üç ile beş müzisyen arasında değişir. Swing'den Be-Bop'a geçişte bu sayı üçtür. Trombon grubu ise bir ile beş arasında değişir, iki veya üç tromboncu standart olarak kabul edilmiştir.

Küçük orkestralardan "Big Band"lere geçişte birtakım yenikler yapılmak zorunda kalınmıştır. Küçük gruplarda yazılı düzenlemelerin kullanımı şart değildir, çünkü enstrüman sayısı az olduğundan sololarda ve doğaçlamalarda sıkıntı çekilmemektedir. Ancak enstrüman fazlalığı çalınan eserlerin yazılı olması zorunluluğunu da beraberinde getirir. Bu aynı zamanda bütün müzisyenlerin nota öğrenmesini de gerektirmiştir.

Bu düzenlemelerde kompozisyonel yapı basittir. Melodiler tüm grup tarafından birlik ve uyum içinde çalınır, bunu ritm grubunun eşliğinde doğaçlamalar takip eder. Melodiler ve figürler dönüşümlü olarak çalınır. Bakır sazların çaldığı melodinin saksofona geçmesi gibi. "Riff"ler⁹ orkestraların stillerini yansıtmada kullandıkları önemli unsurlardan biridir. Farklı riffler değişen enstrümanlar tarafından karşılıklı olarak çalınır, hatta bazen bu aranjeler riff'lerin üzerine kurulur.

Swing dönemindeki Caz müzisyenleri günümüz pop müzisyenleri gibidirler. Benny Goodman, Count Basie, Duke Ellington 1930 ve 1940'lı yıllarda isimleri herkes tarafından bilinen müzisyenlerdir. Daha çok Caz müzisyeni olarak değil dans orkestralarının liderleri olarak görülmektedirler. Swing döneminde orkestraların sayıca çoğalması daha çok müzisyenin iş bulmasına olanak tanıdıysa da bu orkestralarda doğaçlamalara çok önem verilmemesi müzisyenlerin kendilerini geliştirebilmelerine de engel olmuştur. Swing döneminin 1950'lerdeki Rock gruplarıyla ortak yönü ve en önemli işlevi insanlara dans müziği icra etmeleridir. Bir diğer benzerlikte özel

⁹ Riff: Kısa, karmaşık olmayan ve melodinin bir kısmını içeren yapı.

hazırlanmış kıyafetler ve sahne şovlarıdır. Yani Swing'in popülaritesi biraz da hem kulağa hem de göze hitap etmesinden kaynaklanır.

2.1.6. BE-BOP

30'lu yılların sonuna doğru bir marka haline gelen ve ticarileşen Swing'in gelişmesi durur. Bu popülarizme karşı çıkan bir grup müzisyen bir araya gelir. Kansas City, Harlem başta olmak üzere müzisyenlerin buluşma noktalarında, örneğin New York 52. caddedeki "Minton's Playhouse" lokalinde yeni bir akım doğar. Bu çok bilinçli ve programlı bir çalışma değildir. Be-Bop biraraya gelen müzisyenlerin farklı fikirlerinin ve çalım anlayışlarının birleşmesinin bir sonucudur. Bütün bu gelişmeler 1943'te Amerikan Müzisyenlerin Derneği'ndeki anlaşmazlıklar yüzünden plak kayıtlarının yasaklanmasına kadar sürer. Bop Swing'in popülaritesini yakalayamaz. Nedeni çok fazla teknik bulunmasıdır.

Amerikan jargonunda dövüşmeyi ve bıçaklanmayı ifade eden bu kelime müzikte farklı bir anlamdadır. Dizzy Gillespie'ye göre zamanın en çok kullanılan aralığı olan "bemol beşli" vokalle söylenmek istendiğinde ağızdan otomatik olarak Be-Bop veya Re-Bop heceleri çıkar. Böylece bemol beşli Bop'ın en önemli aralığı haline gelir. 20'li yıllarda kullanımı hatalı bulunan bu aralık Duke Ellington, Willie "The Lion" Smith gibi müzisyenler tarafından sadece geçişlerde özel bir efekt olarak kullanılmaktayken ve bemol beşli tüm bir stili kapsar. Caz formlarının armonik genişlemesi devam etmektedir.

Klasik bir Bop grubu, davul, bas, piyano ve iki nefesliden oluşur. Dönemin önemli beşlisi alto saksofonda Charlie Parker, trompette Dizzy Gillespie, davulda Max Roach, basta Percy Heath ve piyanoda Bud Powell'dır.

2.1.7. COOL VE HARD BOP

Cool Caz, 40'lı yılların sonuna doğru müziğe Dizzy Gillespie orkestrasıyla başlayan üç müzisyen; Miles Davis, John Lewis ve Tadd Dameron ile başlamıştır. Be-Bop'ın asabi, huzursuz ve taşkın tavırlarından uzaklaşarak olgunluk, huzur ve uyuma yönelen bu üç müzisyen dönemin başlangıcını yaparlar.

Doğu kıyısı ve Batı kıyısı olarak ikiye ayrılabilen bu dönemde gruptaki enstrüman sayısı ve türü Be-Bop'a göre çeşitlenmiştir. Klasik enstrümanlar (flüt, obua, tuba, bariton saksofon) orkestralara katılmıştır ve bu orkestralarda genç beyaz müzisyenlere sıkça rastlanmaktadır. Düzenlemeler ve polifoni önem kazanmış, düzenlemelerde ritm partileri pasivize edilmiş, davulda fırça baget kullanımı başlamış, basit ritimler üzerine kolay söylenebilir, diatonik cümlelerden oluşan salınımlı vokal partileri yazılmıştır.

Yine bu dönemde Chicago'lu piyanist Lennie Tristano (1919-1978) tarafından New York'ta "New School of Music" kurularak Cool Caz'ın teorisi tamamlanmıştır. Bu okul Cool Caz'ın genel görünümünü ortaya koyar. Ortaya çıkan akım bazılarına göre entelektüel, bazılarına göre ruhsuzdur. Soyut ve anlaşılamayan tarafları vardır. Modern Caz Cool'dan uzaklaşarak evrilir ama yine de Tristano okulunun etkisi hep varolur. Miles Davis "West Coast"(Batı Kıyısı)a kayarak stili yaratan müzisyen haline gelir. Özellikle Hollywood stüdyolarında büyük film orkestralarında yer edinir. Yaptıkları müzikte Avrupa akademik müzik gelenekleri hakimdir ve bu Caz'ın doğurganlığını ve canlılığını geride bıraktıkları anlamına gelmektedir. Bazı uzmanlar tarafından yanlış bulunan bu yaklaşımın karşısına hala Caz geleneklerine bağlı ve canlı çalan müzisyenlerin yaşadığı yer olan New York çıkarılır. Bu da "East Coast" olarak adlandırılır. Aslında bunlar stilden çok plak şirketlerinin reklam sloganlarıdır. Asıl gerilim West Coast ve East Coast arasında değil klasikçi yönelim ile Modern Be-Bop

(Hard Bop) çalan çoğunluğu siyah müzisyenler arasındadır. Her iki akımda Blues'la yepyeni bir ilişki geliştirir. "Funky" adı verilen bu çalım tarzı Klasik Blues'un tüm ağır havasını ve duygusunu taşımaktadır. Bu arada Gospel şarkıları da Caz'ın içine girer ve geliştirilerek "Soul" stili yaratılır. Soul 60'lı yıllarda, Funk ise 70'li yıllarda kitlelere yayılırlar. (Berendt, 1993:38-42)

Dönemin önde gelen isimlerinden Lenny Tristano piyanist, besteci ve orkestra şefi olarak Bop tarzına alternatif olarak bir Modern Caz müziği yaratmıştır. Müziğinde Art Tatum ve Lester Young etkileri görülmektedir. Etkilendiği diğer bir müzisyen de Johann Sebastian Bach'tır. Öğrencilerinden Bach'ın eserlerini çalışmalarını istemesi onun bu hayranlığının bir göstergesidir. Tristano ve ekibi Free Caz'ın temellerini atmıştır.

Yine aynı dönemde kökeni Be-Bop'a dayanan ve Cool akımından farklı olan bir akım oluşmaya başlar. Bu yeni akım Hard Bop'tur. Sergilediği teknik ustalık ve saldırgan yapısıyla Be-Bop'tan farkı yoktur. Bunun yanısıra doğaçlamaları Bop'taki kadar karmaşık bir yapı göstermez. Müziğin tonu daha ağır ve karanlıktır. Davulcular Hard Bop'ta öne çıkarlar ve ritm bölümü önemli rol oynamaya başlar. Melodiler Blues'a daha yakın olmasıyla birlikte Funk, Gospel ve Soul etkileri de görülür. Gospel'ların, Soul'un tınlarını taşıyan "Hammond B3" orgu Hard Bop'ta önemli bir yere sahip olmuştur. Notanın ağırlığını güçlendiren bir perküsyon etkisiyle donatılmıştır. Jimmy Smith, Quentin Warren, Kenny Burrell ve Donald Bailey "Hammond B3"ü müziklerinde yoğun olarak kullanmışlardır. Bütün bu özellikler trompetçi Clifford Brown'ın çalışmalarında ve Horace Silver ile Art Blakey'nin kurduğu gruplarda kendini göstermektedir.

2.1.8. AVANT-GARDE/FREE CAZ

Avant-Garde Caz'da enstrümanlarda farklı ton elde etme isteğiyle aletlerin alışılmış perde sınırlarının ötesine çıkılarak tiz perdelerde çalmak, çığlık, boğuk tonlar gibi tonlar kullanmak parçaların karakteristiği haline gelmiştir. Melodik anlayış Bop'taki gibi örgülü değildir, parça arasına giren çığlık ve feryatların dışında bitmemişlik duygusu sık sık yaşatılmaktadır. Ölçü, düzenli vuruş ve simetri ortadan kalkmış yeni bir ritmik anlayış başlamıştır. Doğaçlamalar melodik hattı geliştirmekten daha çok müziğin bütününi geliştirecek şekilde yapılmaya başlanmıştır. Avrupa kökenli olmayan, tonal müzik sistemi dışındaki Afrika, Endonezya, Çin, Ortadoğu ve Hindistan müzikleri de Caz'a adapte edilmiştir. Bu sentez daha sonra gelişerek "World Music" olarak adlandırılmıştır. Belirli hiçbir düşüncenin ya da temanın olmadığı "Free Jazz" akımı, Ornette Coleman tarafından hayata geçirilir.

Ornette Coleman (1930-) 1958-1959 arasındaki kayıtlarında yumuşak ve pürüzsüz bir ton sergiler. Legato tekniğinde ve az vibratolu bir çalım tarzı vardır. Tonu Charlie Parker kadar keskin ve Cannonball Adderley kadar dolgun değildir. Bop döneminin ardından gelen verimli ve yenilikçi bestecilerden biridir.

Don Cherry (1936-1995); trompetçi, besteci, grup lideri ve Free Caz'ın önemli müzisyenlerinden biridir. Çalımında ve nota seçiminde Bop tarzının etkileri görülür. Gruplarında piyano, gitar gibi akor çalan enstrümanlar kullanmamıştır. Kariyerinin büyük bir bölümünde Doğu, Türk ve Hint müziği üzerinde yaptığı çalışmalar yapmıştır. Dönemin önde gelen isimleri alto saksofoncu Ornetta Coleman (1930-), trompetçi Don Cherry (1936-1995), piyanist ve besteci Cecil Taylor (1929-), tenor saksofoncu Albert Ayler (1936-1970), kontrabasçı Charles Mingus (1923-1979)dur. (Sermet, 1999: 346-351)

Charles Mingus; Jimmy Blanton'dan sonra gelen alışılmış metot ve yaklaşımların dışına çıkan ilk bas virtüözüdür. Erken dönemdeki Caz'dan Free Caz'a kadar değişik fikirleri bir potada eritmeyi başarmış bir müzisyendir. Etkilendiği müzikler Gospel, Meksika folk müziği ve klasik müziktir.

50'lerin sonları ve 60'ların başında Chicago'da Afrika-Amerikalı Caz'cılar dikkat çekmeye başlamıştır. 70'lerin sonuna doğru Chicago tabanlı bu hareketi geniş bir kitle takip etmeye başlar. Bu akımı oluşturan başlıca üç etken vardır. Sun Ra, AACM (Yaratıcı ve İlerici Müzisyenler Birliği), The Art Ensemble of Chicago.

Sun Ra (1915- 1963) son derece üretken bir besteci, piyanist, aranjör ve grup lideridir. Bazı parçaları Afrika şarkıları üzerine kurulur. Farklı trompet, saksofon, trombon, piyano, bas ve davul kombinasyonları denemiştir. Rock gruplarında kullanılmaya başlamadan çok önce elektrik piyano ve synthesizer kullanarak orkestradaki ses rengi çeşitliliğini arttırmıştır. Timpani, ksilofon, marimba ve zil kombinasyonlarını kullanmıştır. Orkestrasında pikolo, obua, bason ve bas klarnet çalabilen saksofoncuları tercih etmiş ve her elemanın perküsyon çalabilme şartını koşmuştur.

AACM, 1960'larda saksofoncu Fred Anderson ve piyanist Muhal Richard Abrams tarafından kurulmuştur. Bop geleneğine bağlı olmayan Caz müzisyenlerini desteklemişler, konserler düzenleyip kayıt olanakları sağlayarak Avant-Garde Caz'ın gelişmesi için çalışmalar yapmışlardır.

The Art Ensemble of Chicago grubu 60'ların sonuna doğru oluşmuştur. Katı kuralların dışında özgür bir yaklaşımla müzik yapma amacıyla bir araya gelip stillerini buna göre belirlemişlerdir. Grubun seyirci beklentisine göre müzik yapma gibi bir eğilimi yoktur. Kimi zaman Caz öğeleri kullanmışlarsa da dünya müziğinin bütün

elementlerini müziklerinde yansıtmışlardır. Sololarında Ornette Coleman'ın, tonal yaklaşımlarında ve ses rengi açısından da Albert Ayler'in yöntemlerini benimsemişlerdir. Pek çok Free Caz grubunda olduğu gibi The Art of Ensemble'da piyano kullanmamıştır. Karmaşık akor geçişleri ve virtüözite kullanmak yerine sadeliği tercih etmiş ve sessizlik ögesini kullanmışlardır.

Free Caz; Caz akımları içinde en az popüler olanıdır. Çalınmaya başladığı ilk yıllarda gruplar gece klüpleri tarafından reddedilmiş ve plak şirketleri kendileriyle ilgilenmemişlerdir. Müzisyenler albüm yapmakta büyük sıkıntılar çekmişlerdir. Bu yüzden Don Cherry, Albert Ayler, Sun Ra, Cecil Taylor gibi dönemin önde gelen müzisyenlerinin albümlerine ulaşmak zor olmaktadır ve bazı tükenmiş olan albümlerde basılmamaktadır. Radyolarda da en az yayınlanan tür Free Caz'dır. Müzisyenler Free Caz'ın içinde bulunduğu bu durumun promosyon ve reklam eksikliğinden kaynaklandığını söylese de Modern Caz içerisinde hiç promosyonu yapılmadığı halde iyi satış grafikleri yakalayan çalışmaların da olduğu bir gerçektir. Free Caz'ın swing duygusundan uzak olması pek çok dinleyici tarafından hırçın ve kaotik bulunmasını sağlamakta ve bütün Caz türleri arasında "dinlenilmesi zor" sınıfına sokulmaktadır.

2.1.9. 1970'LER

70'ler ve sonrasında başlı başına yedi eğilimden söz edilebilir:

1. Fusion veya Caz-Rock: Kısaca bu sentezi şöyle tanımlanabilir; elektro enstrümanların hakimiyeti, Rock ritmlerinin kullanılışı, beste ve aranjmanda yeni solo anlayışı, kolektif çalışın yoğunlaşması.

2. Caz'da Avrupa Romantik müziğine eğilim.
3. 73/74'lerde Free Caz'ın geri dönüşü.
4. Swing'in geri dönüşü.
5. Be-Bop'ın geri dönüşü.
6. Avrupalı müzisyenlerin kendi özlerine dönerek Avrupa Caz'ının kendini buluşu.
7. Tüm müzik tarzlarını biraraya getirerek bütünleştiren yeni çağ müzisyenlerinin ortaya çıkışı.

2.1.10. 1980'LER

1968'de Vietnam Savaşı ve diğer savaflara karşı bir tepki olarak doğan "Hippi" akımı şekil ve anlam olarak 80'lere gelindiğinde oldukça değişmiştir ama diğer yandan etkileride sürmektedir. Gelişmekte olan bütün toplumlarda bir kimlik bunalımı görülmektedir ve kültürel bütün alanlarda etkisini göstermektedir.

1960-1980 arası Ornette Coleman gibi pek çok müzisyende "avant-garde" olma telaşı görülmektedir. Formsuz, temelsiz ve düşüncesiz olarak gelişigüzel kromatizme ilgi duyulmaya başlar. Elde edilmeye çalışılan Klasik müzikteki atonalitedir. 70'lerde görülen Fusion tarzı bir çok eleştirmene göre Caz'ı yavaşlatmıştır. Bu durum 80'lerin ikinci yarısına gelindiğinde Fusion'ın etkisinin yok olmasıyla Caz'ın yavaş yavaş yeniden önemsenmeye başlamasıyla değişir. Yine de 80'lerde yapılan pek çok albümde Fusion'ın etkilerini görülür. Weather Report'un pek çok albümü, Pat Metheny'nin "Bring Size Life" albümü, Jaco Pastorius'un "Jaco" albümü ender de olsa satış grafikleri iyi olan Fusion albümleridir.

80'lerden sonra tek bir stilden söz edilememektedir. Artık müzisyenler stiller arası sınırları reddetmektedir, yapılan müzik tümüyle karmadır, çok yönlüdür. Tek bir stilde çalmamak stil haline gelmiştir. Ortaya konulan "uyumsuzluğun uyumudur": Postmodern Caz.

Ana hatlarıyla 1980'lerdeki müzikal eğilimler şöyle gruplanabilmektedir (Berendt,1992:66-82)

- **Neoklasisizm:** Serbest Caz öğeleri geleneksel icra tarzlarıyla sentez edilir. Caz stillerinin kombinasyonlarından alıntılar yapılır. Esin kaynağı Duke Ellington, önde gelen temsilcisi David Murray'dir.

- **Klasisizm:** Neoklasisizm'e karşıt olarak gelişmiştir. Klasisizm Be-Bop'ın dönüşünün kaldığı yerden devam ederek daha tutucu bir tavır sergiler. Tonalite ve ritm yorumuna bağlıdır. Kişisel stillerin kombinasyonlarından alıntılar yapılır. Kaynağı Miles Davis, önde gelen temsilcisi Wynton Marsalis'tir.

- **Serbest Funk:** Caz-Rock'tan esinlenmiştir. Funk, New Wave ve Punk'ın ritm ve soundlarının serbest doğaçlamalarda birleştirilmesine dayanır. Free Caz'ın temel taşları Funk ve Rock müziğın dansa uygun ritmleriyle sentezlenir. Önde gelen temsilcisi Ornette Coleman'dır.

- **World Music:** Önde gelen temsilcileri Mark Nauseff (Davul), David Friesen (Bas), Rabih Abou-Khalil (Ud), Charlie Mariano (Saksofon), Bengt Berger (Perküsyon), Jon Hassel (Trompet), Nana Vasconcelos (Perküsyon) ve bugünkü "World Music"ın yaratıcısı John Coltrane(1926-1967)dir.

• **New Age:** Farklılıklarına rağmen başka müzik türleriyle özdeşleştirilemediği için satış platformunda Caz kategorisine konulan bu yeni tarzın çalışmaları isimlendirildikten sonra bile hala Caz kategorisinde dinleyiciye ulaştırılmaktadır. Swing duygusundan uzak ve doğaçlamasızdır. Armonisi disonant değildir. Tonal nitelikleri yumuşak ve düzgündür ve genellikle aynı akor ya da mod tüm parça boyunca varlığını sürdürür. The Paul Winter Consort, Oregon grupları, Andres Vollenweider, George Winston önemli temsilcilerindendir.

• **Smooth Jazz:** 1980'lerde New Age yayını yapan radyolarda davul,bas ve saksofon yoğunluğu içeren yeni bir tarz duyulmaya başlanır. Ses seviyesi düşük, doğaçlama soloları stilize bu müziğe Smooth Caz adı verilir. Bob James, Lee Ritanour, Larry Carlton, Earl Klugh, George Benson Smooth Caz'ın önemli isimlerindendir. 1990'larda iyice gelişen tür radyolarda "en çok dinlenen" tarzlardan biri haline gelmiştir. En ünlü saksofoncuları Grover Washington Jr. , Kenny G. ve Najee'dir. 1986-1995 yılları arasında Kenny G.nin albümleri milyonlara ulaşan bir satış grafiği çizmiştir. Bir tek albümünün Charlie Parker'ın ve John Coltrane'in tüm albümlerinin satışından daha fazla olması Smooth Caz'ın ne kadar popüler olduğunun bir kanıtıdır. Müzisyenler tarafından eleştirilse de Smooth Caz 1980'li ve 90'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde "Caz" anlamına gelmiştir.

• **Acid Jazz:** "Acid Jazz" terimi 1987 yılında İngiliz Dj'ler Giles Peterson ve Chris Bangs tarafından hafta sonu boyu süren, Detroit ve Chicago kökenli "House Music"ın çalındığı, "Acid"takma adıyla anılan uyuşturucuların kullanıldığı bir partide ortaya atılmıştır. Terim eski Caz müziklerini dans müzikleriyle karıştıran Dj'ler tarafından sevilir. 1960'lı yıllarda Art Blakey, Horace Silver, Lou Donaldson, Herbie Hancock ve Grant Green gibi müzisyenlerce Blue Note ve Prestige gibi firmaların çıkarttığı Funky Hard Bop kayıtlarını beğenilmektedir. Giles Peterson Acid Jazz isimli bir plak şirketi kurar ve firmadan albüm çıkaran müzisyenler türü belirler. Başlangıçta dans müziği olan bu yeni tür daha sonraları "Smooth Jazz" yayını yapan radyolarda

kendine yer bulur. Önemli isimler arasında Giles Peterson, Incognito, Jamiroquai, James Taylor Quartet, ve Groove Collection sayılabilir.

• **No Wave (Noise Music veya Art Rock):** Serbest Caz doğaçlamalarının, Punk, Heavy Metal, Trash Rock, Minimal Music, Etnik müzik gibi kaynakların tını ve ritmlerinin sentezidir. Önde gelen temsilcileri John Zorn (Alto saksofon), Arto Lindsay (Gitar), David Moss (Davul), Fred Frith (Gitar), Elliott Sharp (Gitar), Wayne Horvitz (Keyboard), Bill Laswell (Bas)'dir.

3. DÖNEMSEL KARŞILAŞTIRMA

Caz'ın bütün dönemlerin önemi elbette büyüktür ama öyle stiller vardır ki gerçekte gerek müzikal anlamda, gerekse sosyal anlamda büyük değişiklikler, sıkıntılar ve devrimsel yenilikler yaşanmıştır. Bunlardan ilki Swing dönemidir.

3.1. SWING

24 Ekim 1929'da Amerika Birleşik Devletleri'nin borsası Wall Street'in krize girmesi bütün ülke ekonomisini zor duruma sokmuştur. 1932'de Amerika Birleşik Devletleri'nde işsiz sayısı onbir milyonu bulmuştur. Franklin Roosevelt'in uyguladığı politika ve bazı siyah liderlerin görevlere atanması siyah toplumun yeni umut ışığı olmuştur. Yeraltı örgütleri gece klüplerinin işletilmesini kontrolleri altında tutmaktadırlar. Müzisyenler işsizdir. Bazı siyah kiliselerin siyahların işe alınmasını

sağlamak için çeşitli boykot eylemleri yapmaya başlarlar. Siyahların yaşadığı varoşlar büyük sefalet içindedir. Chicago'dan sonra New York'ta da içki yasağı kaldırılır. Yeraltı örgütlerinin klüpler üzerinde baskısı yavaş yavaş azalır.

Bu arada ekonomik krizde plak sanayii, sesli sinema ve radyonun popüler olmasıyla zor günler yaşamaktadır. Konserler radyoda yayınlanmaktadır. 33 devirli plakların 15'er dakikalık müzik kaydı yapabilmeleri plak şirketleri için bir anlamda kurtuluş noktası olur. Konserler banda alınır ve tekrar yayınlama olanağı bulunur. Bir anlamda plak sanayisiyle radyolar arasında bir ortaklık kurulabilmiştir.

Juke-Box'lar 1899'da icat edilmiştir ama yaygınlaşmaları 1930'ların başından itibaren olmuştur. Siyah varoşların küçük barlarında çok sevilirler. Bu da plak şirketlerinin siyah müziği kataloglamak için kayıt yapmalarını desteklemesine yol açar.

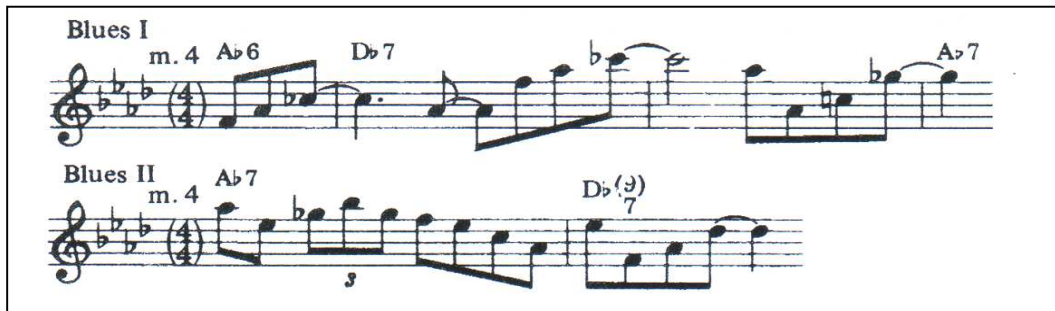
Kriz zamanı iflastan kurtulabilen bazı küçük müzik şirketleri birleşerek hayatta kalmaya çalışırlar. Ama kısa bir süre sonra Victor- RCA, Columbia ve Decca şirketleri Caz plaklarının kayıt ve yayınlanma denetimlerini kontrolleri altına alırlar. Dış ülkelerde şubeler açılmaya başlanır. Amerika ve Avrupa'daki Caz koleksiyoncuları ve diskografları bundan olumsuz etkilendiler. Eski balmumu kayıtların yeniden değerlendirilerek kayıt yapılması ve satışa sunulması "reproduction" (yeniden üretim) dönemini başlatır. Elektro amplifikasyon tasarlanır. Rickenbacker ve Gibson firmaları elektrik gitar satışlarını çoğaltır. Elektro gitarlar böylece Caz dünyasına girer.

Bütün bu siyasi ve ekonomik karmaşa içinde Blues'un yoğun karamsar tavrı dinleyicinin zaten zor olan hayatına renk katma ihtiyacına cevap veremez olmuştur ve Swing 4 vuruşluk ritmiyle dans sever kitleye kendisini sevdirebilir. İnsanlar dans salonlarını doldurmaya başlarlar. Bir anlamda ilk defa siyah müzik bu derece popüler olmuştur.

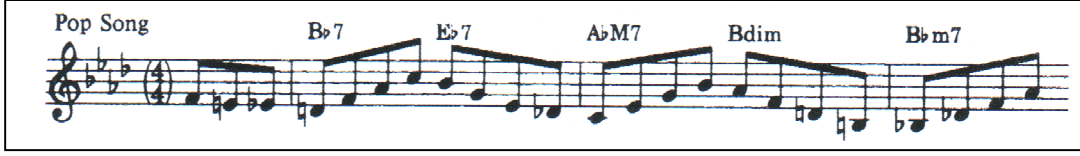
Daha önceki stillere göre Swing'teki değişiklikler dört ana başlık altında toplanabilir. Orkestraların yapısı, düzenlemelerdeki farklılıklar, soloların karakteristik özellikleri ve belki de en önemlisi olan ritm sazlarındaki müzikal yaklaşım farklılıkları.

Okullu müzisyenlerin Swing orkestralarına dahil oluşu müzisyenlerde zorunlu bir teknik yeterlilik gelişimine neden olmuştur. Melodi kalıpları saatler harcanarak çalışılan klasik etütlere doğru eğilim göstermeye başlamıştır. Ton kalitesi giderek artmış ve rafine olmuştur. Trompetçiler sololarını ana melodiden çok az farklılaşarak genellikle ritmik varyasyonlar yapmayı seçerlerken kamışlı sazlar yeni bir çalım tarzına yönelmişlerdir. Swing; hızlı tempolarda doğaçlamalar yapabilen müzisyenler yaratmıştır.

Benny Goodman, döneminin en önemli klarnet sanatçılarından biridir. Çalım tarzı, tekniği, hızı, cümlemeleri bir çok müzisyen tarafından taklit edilmiştir. Swing stili sololarında zamanının iyi bilinen pop melodilerini andıran cümleler seçilmiştir. Bunu Benny Goodman'ın baladlarında açık bir şekilde görülmektedir. Çaldığı sololar doğal ama kıvrak ve süslüdür. Aşağıda Goodman'ın solo örneklerinden görülmektedir.

Şekil 1: Soft Winds (Tirro,1993:242).

Şekil 2: Slipped Disc (Tirro,1993:243).

Swing davulcuları “ride”, “high hat” ve fırça kullanımına başlamışlardır. Bas davul 4/4 çalarken, Ride’da ve high hat’de 2/4’lük çalımla yeni bir kalıp yaratılmıştır. Chick Webb, 1935’de davul setini bas davul, trampet, zil, ve tahta bloklar olarak kullanmaya başlayan ilk davulcudur. 1937’den sonra bu sete eklentiler yapılmış ve standart davul seti denilen düzeneğe ulaşılmıştır. (Davul setleri her zaman müzisyenin tercihine göre değişir standart setten kasıt bas davul, trampet, tom-tom, floor tom, hi-hat ve iki veya dört adet zil’dir.)

Geleneksel nefesli bas Swing döneminde yerini kontrabasa bırakmıştır. Başçılar 2 vuruşluk rag time yerine artık 4 vuruş üzerine walking bass çalmaktadırlar ki bu da orkestranın parlak ve canlı bir ritm grubuna kavuşmasını sağlar.

Çoğunlukla gözlenen Swing beste formu aşağıdaki gibidir:

	Nakarat 1		Nakarat 2		Final			
GİRİŞ		A B A		A B A		A A		CODA
16		16 16 16		16 16 16		16 14		16

Tablo 2: Swing beste formu (Tirro,1993:245).

Her “A” ve “B” bölümü kendi içinde “aab” şeklinde ayrılmıştır. (4+4+8) Final 5’liler çemberinde tekrarlanan bir sekansla biter. Genellikle grup şefleri solo çalar. Tekrarlanan sololarda teknik ve ses rengi değişiklikleri kullanılır. Örneğin; Benny Goodman çaldığı ilk sololarda legato tekniğinde yumuşak, parlak tonlar tercih ederken final sololarında daha coşkulu, keskin tonlar kullanmıştır.

Dönemsel öğeleri iyi tanımlaması nedeniyle örnek olarak Mel Powell'ın bestecisi olduğu ve Benny Goodman Orkestrası'nın yorumladığı "Mission to Moscow" eseri seçilmiştir. Parçanın aranjesi yine bestecisi Mel Powell tarafından yapılmış, New York'ta Columbia müzik şirketinin stüdyolarında 1942 yılında kaydedilmiştir. Orkestrada yer alan müzisyenler: klarnette Benny Goodman, trompet grubunda Jimmy Maxwell, Laurence Stearns, Tony Faso, trombon grubunda Lou McGarity, Charlie Castaldo, alto saksofon grubunda Hymie Schertzer, Clint Neagley, tenor saksofon grubunda Jon Walton, Leonard Sims, bariton saksofonda Bob Poland, piyanoda Mel Powell, gitarda Dave Barbour, davulda Howard Davies'tir.

Şekil 3: Mission to Moscow (Tirro,1993:22).

İlk nakarat üç partiye ayrılmıştır ve ilk unison melodiyi saksofon çalar. İkinci dönüşte süregelen riff nefeslilerin tümü tarafından vurgulanır.

Melodi A

Şekil 4: Mission to Moscow melodi A (Tirro,1993:22).

Riff ve arka plan ritimleri formal şeması:

Şekil 5: Mission to Moscow ritm şeması (Tirro,1993:22).

Üçüncü köprüde klarnet solosunu çalmaya başlar. Form şeması A-B-A formundadır ve bütün nakarat 3x16 'lık bölümler halinde toplam 48 ölçü sürer. Son nakarat açılış melodisinde kapsayarak coda'ya bağlanır.

	Giriş	I			II			III		Coda
		A	B	A	A	B	A	A	A	16
Melodi	16	48			48			32		
		a	b	a						
		16	16	16						
		----- 8+8 8+8 8+8			-----			-----		-----
		Klarnet solo köprü			Klarnet ve piyano köprü			Klarnet solo orkestrasız		

Tablo 3: Mission to Moscow form şeması (Tirro,1993:23).

Şekil 6: Mission to Moscow Benny Goodman'ın solo partiyonu (Tirro,1993:23).

3.2. BE-BOP

1940'lara gelindiğinde Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği arasındaki soğuk savaş doruğa tırmanmıştır. 1945'te Yalta Konferansı ile dünya iki ülke arasında kağıt üzerinde paylaşılır. 1941'de Japonya'nın Pearl Harbor saldırısından sonra Amerika savaş ekonomisi dönemine girer. Japonya'ya karşı seferberlik ilan edilir ve bu California'ya doğru göçlerin başlamasına neden olur. Los Angeles'ta siyah nüfusunun artmasıyla beyazlarla şiddetli çatışmalar yaşanmaya başlanır. Detroit ve Harlem ayaklanmaları son noktadır. Siyahlara açık ilk sendika CIO eşit ücret ve siyahların silah sanayii alanında işe alınmaları talebinde bulunur. 1947'de CORE (Congress of Racial Equality- Irklararası Eşitlik Örgütü) "Freedom Ride" ı çeşitli

ırklardan insanların ayrılıkçı yasalara karşı gelmek amacıyla güney eyaletlerini otobüsle dolaşması eylemini örgütler. Bir çok sanatçı buna destek verir.

Müzik sanayisinde Caz severler tarafından kurulan yeni markalar ortaya çıkarak daha önce bazı plak şirketlerince reddedilen müzisyenlere kayıt olanakları tanınır. Örneğin Billie Holiday bunlardan biridir. 1938'te Milt Gabler tarafından Commodor plak endüstrisinde bir yenilik olarak kayıta yer alan müzisyenlerin adlarını plağın üzerine yazdırmaya başlar. Bu insanların sadece kayıtlarda dinleyebildikleri müzisyenlerin isimlerinin duyulmasını sağlar.

AFM (American Federation of Musicians- Amerikalı Müzisyenler Birliği) 1942'den 1944'e kadar grev yaptığı için yasal Be-Bop kayıtlarını ancak bu tarihten sonra bulunabilmektedir. Bu ara dönemde olan kayıtlar sadece radyo kayıtları ve askerler için hazırlanan V-discs (victory discs) özel kayıtlardır. Kayıtlar yeniden yapılmaya başladığında reddedilen kayıtların yayınlama haklarını alabilmek için Dial ve Savoy şirketleri çekişmelere girerler. Charlie Parker'ın ara dönemde yaptığı kayıtlar iki firma arasında büyük gerilimlere yol açar. Dönemin bir başka yeniliği elektronik piyanoların kullanılmaya başlamasıdır. Earl Hines elektronik piyano Storytone'la Body and Soul'un kaydını yapar.

Caz müzisyenliği, o yıllarda suç dünyası ve boks'la beraber siyahların başarı sağlamalarına olanak verilen az sayıda iş alanından biridir. Dolayısıyla dallarında en iyi olmak zorunluluğunu hissetmişlerdir. Sürekli yenilenmek, ileri gitmek ve devrim sayılabilecek değişiklikler yapmak bu müzisyenlerin ideali haline gelmiştir. Onlar sadece insanları eğlendiren, dans ettiren bir müzik yapmak zorunda değillerdir. İşten arda kalan zamanlarında hep yapmak istedikleri değişiklikleri üzerinde konuşarak New York'taki iki mekanda biraraya gelerek yapmak istedikleri değişiklikleri uyguladıkları *jam-session*'ları düzenlemeye başladılar.

Be-Bop Swing'in popülaritesine karşı bir başkaldırı olarak ortaya çıkmıştır. Swing'in yumuşak, dinleyiciye hitap eden melodik yaklaşımlarına karşılık Be-Bop saldırgan, karmaşık ve kimilerine göre yorucudur. Gereksiz notalar bir kenara bırakılır, doğaçlamalar her parçanın başında ve sonunda unison çalınan tema (genellikle de bir trompet ve bir saksofon tarafından) iki müzisyen tarafından çalınmaya başlanır. Yapılan müzik eğlence ve dans için değil dinlenmek içindir. Kullanılan 9'lu 11'li ve 13'lü akorlar sayesinde çok daha kompleks ve renkli bir armonizasyon söz konusudur. Be-Bop Swing'in normal uzunlukta cümlelerinden, simetrik yapısından, daha az varyasyonlu ritmik yapısından çok farklıdır.

Be-Bop stilinin karakteristik özellikleri şunlardır: Komplike armonik fikirleri vardır. Müzisyenlerin teknik yeterlikleri virtüözite düzeyine ulaşmıştır. Melodi ve ritimle paralel yürüyen bir armonik yapıya sahiptir. Kompleks akorlar solistlerin daha geniş armonik yapılar üzerinde iddialı varyasyonlar yapabilmelerine ve yoğun kromatik yaklaşımlarda bulunabilmelerine olanak sağlamıştır. Birlikte doğaçlamalar solo enstrümanlarla ritm enstrümanları arasında değişerek yapılır. *Break* (solist çalarken diğer enstrümanların çalmayı bırakmaları) sahne şovlarında popüler olmuştur. Asimetrik solo yapılışı önemli bir unsurdur. Popüler şarkıların akor dizilimlerini kullanılarak yeni şarkılar yapılmaktadır. Doğaçlamalar bu şarkının orijinal akorlarına göre çalınır, ama farklı melodiler yüzünden ortaya çıkan eser tümüyle yeni bir kimliğe bürünmektedir.

Gershwin'in "*I Got Rhythm*" adlı parçası 1930'larda popüler olmuş ve daha sonra da Be-Bop müzisyenlerince armonik sistemine bağlı kalınarak defalarca yorumlanmış bir örnektir (Bkz. EK-2). Formu A-A-B-A şeklindedir. A bölümü 1- 6- 2- 5 kalıbına göre yürür. B bölümü ise ki- bu doğaçlamaların yapıldığı bölümdür- dominant etkisindedir. Aşağıda "*I Got Rhythm*"in orijinalini, 1930'lardaki yorumunu ve Be-Bop yorumu görülmektedir.

The image displays the original piano accompaniment for the song "I Got Rhythm" by George Gershwin. The score is written in G major and 4/4 time. It consists of four systems of music, each with a treble and bass staff. The first system contains the first four measures with chords: Bb, G-7, C-7, F7, Bb, G-7, C-7, F7, Bb, Bb7, Eb, Eb-. The second system includes a first ending section with two endings: the first ending has four measures (Bb, G-7, C-7, F7) and the second ending has four measures (Bb, F7, Bb, D7). The third system contains the next four measures with chords: G7, C7, F7, Bb, G-7, C-7, F7. The fourth system contains the final four measures with chords: Bb, G-7, C-7, F7, Bb, Bb7, Eb, Eb-, Bb, F7, Bb.

Şekil 7: I Got Rhythm'in orjinal partisyonu (Leonard,1995:238).

1930'larda ki değişiklikler şöyledir: -7'li akorlar kullanılmış, G-7 akorları G7 akorlarına dönüştürölmüş, bazı dominant akorları # 5 'li altere haliyle kullanılmıştır.

The image displays a musical score for the song "I Got Rhythm" in 4/4 time, featuring piano accompaniment and chord progressions. The score is divided into four systems, each with a treble and bass staff. The first system shows the following chord progression: B^b, B^{o7}, C-7, C^{#o7}, D-7, G7, C-7, F7, B^b, B^{b7/D}, E^b, E^{o7}. The second system is divided into two parts: 1. B^b/F, G7^{#5}, C-7, F7; 2. F7, F7^{#5}, B^b6, D7. The third system shows: G7, C7, F7, F7^{#5}, B^b, B^{o7}, C-7, C^{#o7}. The fourth system shows: D-7, G7, C-7, F7, B^b, B^{b7/D}, E^b, E^{o7}, F7, F7^{#5}, B^b6. The piano accompaniment consists of chords in the right hand and a bass line in the left hand, with a steady 4/4 rhythm.

şekil 8: I Got Rhythm 1930'lardaki yorum örneğ partisyonu (Leonard,1995:239).

Be-Bop dönemindeki değişiklikler ise şöyledir: Dominant akorlar altere olmadan çalındığı gibi, b9 olarak ta altere edilerek çalınmıştır ve II -V kalıbı halinde görülmektedir.

The image displays a musical score for 'I Got Rhythm' with four systems of chords and piano accompaniment. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 4/4. The score is enclosed in a rectangular box.

System 1: Chords: Bb G7^{b9}, G7^{alt}, C-7, F7^{b9}, F7^{alt}, D-7, G7^{alt}, C-7, F7^{alt}, F-7, Bb7^{alt}, EbΔ, Ab7^{#11}.

System 2: Chords: D-7, G7^{b9}, G7^{alt}, C-7, F7^{b9}, F7^{alt}, C-7, F7^{alt}, Bb, A-7, D7^{b9}, D7^{alt}.

System 3: Chords: D-7, G7^{b9}, G7^{alt}, G-7, C7^{b9}, C7^{alt}, C-7, F7^{b9}, F7^{alt}, Bb, G7^{b9}, G7^{alt}, C-7, F7^{b9}, F7^{alt}.

System 4: Chords: D-7, G7^{b9}, G7^{alt}, C-7, F7^{b9}, F7^{alt}, F-7, Bb7^{alt}, EbΔ, Ab7^{#11}, C-7, F7^{b9}, F7^{alt}, Bb.

Şekil 9: I Got Rhythm 1940'lardaki yorum partisiyonu (Leonard,1995:240).

Dönem örneği olarak bestesi Dizz Gillespie'ye ait olan ve yine kendi Sextet'i tarafından yorumlanan "Groovin'High" adlı eser seçilmiştir. Kayıt New York'ta Guild 1001 stüdyolarında 1945 yılında gerçekleştirilmiştir. Kayıta yer alan müzisyenler: trompette Dizzy Gillespie, alto saksofonda Charlie Parker, gitarda Remo Palmieri, baskı Slam Stewart, davulda Harold West'tir.

Groovin'High; Malvin ve John Schonberger tarafından bestelenmiş olan "Whispering"(1920) adlı popüler müzik şarkısının Be-Bop stilinde çalınarak yorumlanmış halidir. Yayınlandığı zaman iki milyon kopyanın üzerinde satış yapmıştır. "Whispering" melodik ve armonik olarak iki kısma ayrılır. Gillespie, yalnızca armonisini kullanmış ve başlangıcı için yeni bir melodi yazmıştır.

Whispering Akor Dizilimi(Üst)

Groovin'High Akor Dizilimi (Alt)

(İlk sekiz ölçü)

Eb		Eb		Adim7		Adim7		Eb		Eb		C7		C7					
Eb		Eb		Am7	D7		Am7	D7		Eb		Eb		Gm7	C7		Gm7	C7	

Tablo 4: Whispering ve Groovin'high akor dizilimleri karşılaştırması (Tirro,1993:24).

The image displays a musical score for the piece "Groovin' High". It is arranged for Trumpet and Alto Sax, Bass, and guitar. The score is in 4/4 time and features a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The first system shows the Trumpet and Alto Sax part with a melodic line, and the Bass part with a simple accompaniment. The second system shows the guitar part with a melodic line and a triplet of eighth notes. The third system shows the chord progression: I⁶ in B, V⁷ - I in C minor, and a transition to E^b. The score includes various musical notations such as triplets, slurs, and dynamic markings like "arco" and "[pickups]".

Şekil 10: Groovin'High giriş partisyonu (Tirro,1993:25).

Giriş'in son iki ölçüsünü ana melodinin geçiş bölümüne bağlanmıştır.

Tpt. and Alto E^b E^b A_{m7} $D7$

A_{m7} $D7$ E^b E^b

G_{m7} $C7$ G_{m7} $C7$ $F7$

$F7$ F_{m7} B^b7 F_{m7} B^b7

E_{m7} G_{m7} F_{m7} F_{m7}

$E7$ E^b E^b A_{m7} $D7$

A_{m7} $D7$ E^b E^b G_{m7} $C7$

G_{m7} $C7$ $F7$ $F7$

F_{m7} B^b7 F_{m7} B^b7 F_{m7}

A_{m7} $D7$ B E_{m7} A D_{m7} D^b

Normal Ending ————
 Modulation ————
 Bass

Şekil 11: Groovin'High ana melodi partisonu (Tirro,1993:25).

Solonun sonunda modülasyon yapılarak Db'e bağlanmıştır, Charlie Parker solosunu buradan alarak çalar.

Şekil 12. Groovin' High Charlie Parker'ın solo partiyonu (Tirro,1993:26).

Şekil 13: Groovin'High Slam Stewart'ın solo partiyonu (Tirro,1993:27).

Slam Stewart orijinal ton'a dönerek yarı zamanlı codaya bağlantı yapar. Parker ve Gillespie'nin bu parçada çaldıkları sololar klasik haline gelmiş ve başka müzisyenlerce pek çok kereler taklit edilmiş veya esin kaynağı olarak kullanılmıştır.

Giriş	Ana Melodi	Geçiş	Alto Sax	Bas	Geçiş	Trompet	Gitar	Coda
Solo	Solo	Solo	Solo					
	a a'		giriş a a'		geçiş a		a'	
6	16+14	4	2+16	14	3	4+16	14	8
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
			Parker	Stewart		Gillespie	Palmieri	

Tablo 5: Groovin'High form şeması (Tirro,1993:28).

3.3. AVANT-GARDE

Müzik her zaman toplumlarda bir direniş gücü olarak ortaya çıkmıştır. 1960’larda bunu çok net bir şekilde görülmektedir. Bu dönemde tüm dünyada olduğu gibi Amerika’da da değişimler söz konusudur. Vietnam savaşı, Feminizm akımı, uyuşturucu kullanımındaki artış, politik alanda şok etkisi yaratan suikastler, çevre sorunlarına karşı bilinçlenme politikaları gibi sorunlar gençliği Hippy kültürüne doğru yönlendirmiştir. Bu dönemde popüler sanatçıların bu yeni alt kültüre destek vermesinin yanısıra iletişim araçları önemli roller almıştır. Fm istasyonları, underground gazeteler-dergiler alternatif akımları yaymada etkili olur. Protest mesajlar bu iletişim araçlarıyla yayılmaktadır. Vietnam savaşı sonrası “kurulu düzene karşı olan duyarlı insan” dan yeni kişisel hazlara önem veren albüm Rock, Disko ve Heavy Metal dinleyen gençliğe geçilir. Yıllarca çizgisini değiştirmemiş olan pek çok kısa dalga radyo istasyonu bile yenilikçi Rock çalan Fm istasyonları haline gelir ve yeni radyo kanalları formatları ortaya çıkar. Örneğin: Contemporary hits, Urban, Modern Rock ve dans müzikleri. Bu radyo kanallarında değişim, müzik endüstrisinin köklü eğilim değişikliklerinde habercisidir.

1960’ların sonunda New York West Bronx bölgesinde yeni kuşak kentli siyah gençliğin kültürünü anlatan Rap ve Hip-Hop müzikleri doğar. Çatışmayı anlatmaya dayanan, bir anlamda politikte olan şiddete dönüşümüyle Punk müzik ve Heavy Metal’le benzeşen Rap; siyahların dünyasını anlatmakta kullanılan yeni bir müziktir. Bütün bunlar popüler müzik dünyasında olurken Caz yeni arayışlara geçmiştir. Avant-garde Caz , zor armonik analizleri ve anti-popülist tavrıyla Caz’ın popülerliğinin sona erişinin sinyallerini vermektedir. Artık büyük dans salonlarını dolduran insanlar yoktur ve Swing’den bu yana çok şey değişmiştir. Zaten Avant-Garde Caz müzisyenlerinin de teknik olarak örtüşmese bile Be-Bop döneminde olduğu gibi ticari kaygıları yoktur. Popüler olmasından daha çok sanatsal olmasıyla ilgilenmektedirler.

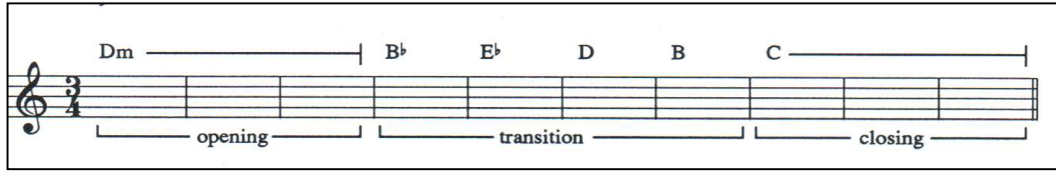
60'lı yılların bu yeni stilinde atonaliteye kadar genişleyen bir anlayış gözlenmektedir. Müzisyenler Caz'ın belirli klişeler ve formüllerle tıklandığını düşünmektedirler. Aynı Be-Bop döneminde olduğu gibi müzik üretimi sıkıntıya girmiştir ve yeni arayışlar kaçınılmazdır. O güne kadar kullanılan formların ve tonalitenin tüketildiğine inanılmaktadır. Kolektif doğaçlamalar böyle başlamıştır. Enstrümanlardaki sololar birbirini sert ve kesin çizgilerle keserek yapılır. Bu tavrıyla New Orleans dönemini hatırlatmaktadır.

Aslında atonalite Caz'ın çok yabancı olduğu bir yaklaşım değildir. Güney eyaletlerindeki plantasyonlarda söylenen shouts, field holler, erken dönem Blues'lar New Orleans döneminde eğitim görmedikleri için armonik kusursuzluğu bilemeyen müzisyenlerin yaptıkları eserlerde atonalite görülmektedir.

Avant-Garde'la gelen bir başka değişiklik ritmin temel direkleri olan ölçü ve vuruşun neredeyse yok sayılmasıdır. Vuruşların yerini *pulse* (nabız atışı) alır. Birçok serbest Caz davulcusu ölçü yokmuş gibi çalmaya başlar. Doğu müziklerine duyulan ilgi de bu yeni dönemin değişimlerini hızlandırmıştır. Gitar eski önemini kaybetmiştir. Yer aldıkları eserlerde şiddetli ve düzensiz vuruşlarla normalde orkestra içinde edindikleri eşlik görevlerinden uzaklaşmışlardır. Kontrbasçılar ise solistle daha çok etkileşim içine girerek ya yayla arka planı desteklerler ya da eski walking bass tekniğinin düzensiz bir formunu çalarlar.

Dönem örneği olarak bestesi Miles Davis tarafından yapılan ve yine Miles Davis Quintet tarafından yorumlanan "Circle" adlı eser seçilmiştir. Kayıt 1966 yılında New York'ta Columbia müzik şirketi stüdyolarında yapılmıştır. Kayıta yer alan müzisyenler: trompette Miles Davis, tenor saksofonda Wayne Shorter, piyanoda Herbie Hancock, basta Ron Carter, davulda Tony Williams'tır.

Circle, içinde esnek unsurlar taşıyan karmaşık bir eserdir. Şöyle ki; solo çalınırken, bir cümle, eserin bütününe zarar verilmeksizin birkaç fazladan ölçü ile esnetilebilir veya tamamen farklılaştırılıp orijininin uzaklaştırılabilir. Bununla beraber ana yapısal armoniler soliste ve dinleyiciye, eserin akışı hakkında yol gösterir. Parçada temelde iki cümle vardır. Birinci cümle ilk 10 ölçüdür. İkinci cümle ise bazı yorumlarda 20 ölçüye kadar varabilmektedir. İlk cümlenin özelliği açılıştta D minör , değişken ve geçişli orta bölüm ve genellikle C majör olan kapanıştır.

Tablo 6: Circle ilk cümle akor dizilimi (Tirro,1993:53).

Orta bölümdeki dört ölçü değişiklik göstermekle beraber, akışı genellikle örnekte gösterildiği gibidir.

İkinci cümle ise bu örnekte 20 ölçü uzunluğundadır. Temel özellikleri üç ana bölümde toplanmaktadır. G-G#-A ile başlayan yükseliş, F ile düşüşe geçip, orta bölümde D kadansı ile devam edip, finaldeki iki ölçüde E-A dönüşünden sonra D ölçüsünün başına dönmektedir. Bu durumda döngü üst üste devam etmekte ve her cümle bir öncekinden farklı olmaktadır.

1st time

G G# A F A ———| D ———| B ———| E A

opening middle to D turn-around

16 measure

2nd time

G G# A F A ———| D ———| G ———| F ———| B^b ———| E A

opening middle to D turn-around

Tablo 7: Circle ikinci cümle akor dizilimi (Tirro,1993:54).

Bu formun karmaşıklığını daha da arttırmak için, Wayne Shorter tenor saksofon solosuna, Miles Davis ikinci cümlesinin ortalarında iken hemen başlar. Hancock da aynı şekilde Shorter ikinci cümlesinin ortalarında D kadansında iken birinci cümlesine D ile başlar.

Caz'da diğer tüm müzik türlerinde olduğu gibi verilmek istenen mesaj, formun ya da armoninin karmaşıklığı değil, dinleyiciye aktarılmak istenen duygu ve anlamdır. *Circle*, çalan yorumcuların tutkulu duygularını en yoğun biçimiyle dinleyiciye yansıttıkları bir eserdir.

Chord symbols: D7#5, Dm9, Dm7, Dm6, Bb7#5, Eb7#5, D13, Bm9, C7/B, G7, A7, A7sus4, F7#5, A7sus4, D7#5, B7#5, Edim, A7.

Şekil 14: Circle melodi partisyonu (Tirro,1993:54,55).

Akor	A	B
	10	12
Davis	→→→→	
	10	16
	10	10+10
Shorter	→→→→	
	10	16
	10	8
	10	12
Hancock	→→→→	
	10	16
	10	20
	10	8
	10	8+20+2+16
Davis	→→→→	

Tablo 8: Circle form şeması (Tirro,1993:55).

3.4. FUSION

Amerika Birleşik Devletleri'nin Güneydoğu Asya'dan çekilmesi Sovyetler Birliği'nin bunu kullanarak üçüncü dünya ülkelerinin üzerinde etkisini artırmak için çalışmalara başlamasına yol açar. Ancak yaptığı politik hatalar (Kamboçya soykırımı, Çekoslovakya'ya müdahale gibi) komünizm karşıtı insani yardım, din, sanat , ekoloji gibi alanlarda alternatif projeleri başlatır. Batılı gençlik tutunacak farklı şeyler arayışındadır. Katmandu'ya yapılan hac yolculukları bu döneme rastlar.

Siyahi her türlü hareket devrimcilik olarak yorumlanarak düzenlenen cinayetler ve sahte tanıklarla, siyahlar saf dışı bırakılmaya çalışılır. Eğitim ve öğretim alanında ciddi ayrımcılıklar yapılmakta siyah toplumun yaşam düzeyi giderek gerilemektedir.

Toplumsal olarak bunlar yaşanırken plak sanayii yüksel petrol fiyatlarıyla önemli bir kriz yaşamaktadır. Rock Caz'ın karşısında öne geçmiştir. Bu durum müzisyenleri doğal olarak bir sentezlemeye doğru sürükler. Yeni stilin adı "*Jazz-Rock*" bir başka deyişle de "*Fusion*" dır.

Swing döneminden sonra en çok popüler olmuş Caz akımı olarak "*Jazz-Rock Fusion*" olarak nitelendirilir. Değişik türleri birleştiren bu Caz akımı 1970'li yıllardan başlayarak 1980 ve 1990'larda da müzik piyasasında başlı başına bir kategori oluşturmuştur.

Caz; hangi dönemi ele alınırsa alınsın Rock ve Funk türlerinden ayırt edilir çünkü Rock ve Funk'ta müzikal ifadeler, doğaçlamalar -özellikle de eşlikçilerin doğaçlamaları-daha kısadır, akor değişimleri azdır,melodiler ve armoni basittir, melodi tekrarı çoktur, davul ve bas kalıpları vurgulu ve tekrarlıdır. Rock ve Funk

performanslarında pek çok şey önceden organize edilmiştir ama Caz'da durum böyle değildir. Doğaalamalar sayesinde eser hiçbir zaman aynı çalınmaz. Caz'da ritm duygusu ne kadar esnek ve rahatsa Rock'ta da bir o kadar yoğun ve serttir. Tercih edilen enstrümanlarda da büyük farklılıklar gözlemlenir. Caz müzisyenleri genellikle akustik enstrümanları tercih ederlerken Rock müzisyenleri bol efektli elektrikli enstrümanları kullanırlar.

İş şarkıları, Blues, Gospel gibi ortak kökten gelseler de müziğin gelişimi içinde geldikleri noktalar birbirlerinden farklıdır. Caz aslında Avrupa müziğini esas alır, vokaller ağırlıklı değildir yani temelde enstrümantal müziktir. Rock ve Funk ise temel beste formlarından uzaklaşmaz ve genellikle vokallere ağırlık verir. Zaman içinde Caz'ın klasik müziğe benzer bir konuma yerleşmesi dinleyicisinin belirli bir uzmanlık ve beğeni düzeyine sahip olmasını gerektirmesindedir.

1964-1968 arasındaki Miles Davis Quintet Funk ve Rock elementlerini Caz'la birleştiren en önemli gruplardan biridir. John McLaughlin, Larry Coryell, Joseph Zawinul, Weather Report, Jaco Pastorius, Pat Metheny 70'lerden sonraki önemli müzisyenlerdendir.

Dönem örneği olarak bestesi Wayne Shorter tarafından yapılan Weather Report parçası "Tears" seçilmiştir. Kayıt 1971 yılında New York'ta Columbia müzik şirketi stüdyolarında yapılmıştır. Kayıta yer alan müzisyenler: tuşlu çalgılarda Joe Zawinull, soprano saksofonda Wayne Shorter, basta Miroslav Vitous, davulda Alphonze Mouzon, perküsyonda Airtto Moreiro'dur.

Caz literatüründe Fusion tarzının en önemli temsilcilerinden biri Weather Report'tur. En güncel elektronik müzik teknolojisinin desteği ile, beraber doğaalama prensibi üzerine kurulmuş bir gruptur. *Tears*'da geleneksel solist ve eşlikçi anlayışının

değişerek, solo, kontrpuan desteği, ritm ve genel yapıya katkı olarak beş eşit parçaya bölünüp paylaşıldığını görülmektedir. 1970'lerde Weather Report'un, yeni ve gelişmekte olan elektronik synthesizer'ların daha küçük ve güçlü hale gelmesi, daha iyi mikrofonlar kullanılması, stüdyo kayıt teknolojilerinde gelişme sağlanması gibi bir çok yeniliğe sebep olmuş olan bir grup olduğunu söylenebilir. Aynı zamanda Caz ve popüler müzik kültürünün, köklü değişikliklere uğramasında etkileri olmuştur. Weather Report'un tarzı, Free Jazz akımı müzisyenlerinin kuvvetli bir biçimde etkilenmelerine yol açmıştır.

Tears, “ana melodi ve doğaçlamalar” klasik yapısında notaya alınmış bir eserden çok, bir motifin sunumunu izleyen müzikal olgular dizilimidir. Elektronik seslerin de eşliğinde grup, eski Caz geleneğinden gelen armonik doğaçlamalar ile birlikte tonal cümleler ile zenginleştirilmiş bir yapıda, eserin tonuna sadık kalmak koşulu ile motifin geliştirilmesine dayanan ve yorumcunun virtüözitesinin ön plana çıktığı bir eser yaratmıştır. Forma bağlı kalan bir giriş, sunum ve gelişme bölümü yoktur. Aksine açık fikirli ve ilişkili motifler, sesler, ritimler serisi vardır. Parça serbest bir biçimde zaman kavramından bağımsız olarak davul ve perküsyonun birlikteliği ile başlar, elektronik tuşlu çalgılar tonaliteyi sağlar ve saksofon motifi çalar. Bu noktadan itibaren eserin sonuna kadar, bir sesin diğerini takip ettiği bir dalgalanma süreci başlar.

Free
No Meter

Keyboard

Sop. Sax

Percussion
Sweeping
bass line

Keyboard

Sop. Sax

Bass and Percussion
emerge

Bird Sound
(synthetic)

Modulation by Keyboard

Sop. Sax

Keyboard modulation

Quasi time

Sop. Sax

Ensemble, Sax lead

Voice

Voice

Time

Pedal

Return of motive

Voice

Time

Pedal

Close

Şekil 15: Tears partisiyonu(Tirro,1993:57)

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İnsanın doğası gereği insanla ilgili olan her şey değişir. Müzik sanatı da bunlardan biridir. Caz müziği, Klasik müzikle karşılaştırıldığında çok kısa bir tarihe sahiptir. Ama geçirdiği değişimler çok daha radikal ve çarpıcıdır. Bir anlamda başlangıcında siyahların müziği olması da bu hızlı evrimin nedenidir. Kölelikten özgürlüğe geçişin sıkıntılı yılları, siyah müzisyenleri her zaman daha farklı olanı aramaya yöneltmiştir. Müzik beyazların dünyasında ayakta kalabilmelerinin bir yolu olduğundan onlar için yaşamsal bir önem taşımaktadır. Bu yüzden sürekli yeniliğe doğru eğilim göstererek Caz müziğinin hızlı gelişmesini ve değişmesini sağlamışlardır.

Toplum içinde yaşanan en ufak değişiklikler bile -Amerika Birleşik Devletleri gibi kısa tarihe sahip olan bir devlette daha da etkili olarak- hayatın her alanına yansımıştır. Neyin popüler olduğunu toplum belirler. Bu toplumun beğeni düzeyinin bir göstergesidir.

Swing döneminden bahsederken ekonomik sorunlara değinilmiştir. Ekonomik zorlukların getirdiği sıkıntıların da etkisiyle eğlence ihtiyacı çoğalmış ve dans da edilebilen, Be-Bop, Avant-Garde gibi stillerle karşılaştırıldığında daha az komplike olan bu stil popüler olmuştur. Swing aslında görsel de bir şovdur. Kolaydır, eğlencelidir, anlaşılabilir. Ama toplumun ihtiyacını karşılaması müzisyenlere yetmez. Bu yeni stillere duyulan ihtiyacın nedenlerinden biri olarak düşünülebilir.

Blues'dan beri Caz müziğinin içinde olan isyankarlık, Be-Bop'ın saldırgan, hırslı, sıradan bir dinleyici için fazla teknik olması Swing'in popülaritesinin uzağında kalmıştır. Yine de günümüzde Bop, popüler şarkıların yeniden yorumlanması ve üretimi yoluyla, müzik sektöründe önemli bir yer tutan radyolarda yayınlanmaktadır.

1930-1940'lı yıllarda ilgi gören Caz, 1960'lara gelindiğinde popülaritesini kaybetmiştir. Süre olarak uzun olan Caz parçaları seyircinin ilgisini üzerinde yoğunlaştıramamaktadır. "Modernleşme" akımı resim, heykel ve grafik gibi sanat dallarında olduğu gibi müzikte de etkisini gösterir. Bu dönemde gözden düşen Caz, artık "Caz severler" tarafından bile az dinlenen bir tür haline gelmiştir. 60'larda tüm dünyada yaşanan kaos ve arayışlar döneminde ortaya çıkan Avant-Garde'in protest tavrını koruyarak yeni müzikal arayışları, Bop gibi sadece popüler olana değil, tutucu görülen her şeye karşı alınan bir tavidir. Doğu müziklerine gösterilen ilgi, sentezlemenin başlangıcının habercisidir. Artık Caz müzisyeni için dünyada yapılan her tarz müzik Caz'ın öğeleriyle harmanlanabilir. Bu onlara yeni bir özgürlük ve yeni bir çığır açacaktır. Değişik müzik tarzlarını da dinleyen kitlenin ilgisini çekmeyi başarsa da hiçbir zaman Beatles, Rolling Stones gibi tüm dünyayı peşinden sürükleyebilecek noktada olamamıştır. Atonalite yaklaşımları müzisyeni özgür bıraksa da anlaşılmasını kolaylaştırmaz.

Fusion, Swing'ten sonra Caz stilleri arasında en popüler olanıdır. Rock öğelerinin ve elektronik sınırsızlığın içine girmesi Caz'ı daha da özgür kılar. Bunun da etkisiyle radyolarda Swing ve Big Band'lerden sonra en çok çalınan stiller arasında yer almaktadır.

Türkiye'de son on yılda sayıca artan radyo istasyonları ve radyo programcılarının etkisi, Amerika'da çok daha uzun yıllar öncesine dayanır. Seçilen ve yayınlanan listeler programcının inisiyatifindedir; bir anlamda belirleyicidir. Yeterli promosyonu yapılmayan kayıtlar radyoda çalınmaz ve çoğu zaman da adı bile bilinmeyen bir çok albüm günümüzün tüketim dünyasında yok olur gider. Tanıtım, müzik sanayisinin en büyük silahıdır. Gelişen teknolojiyle beraber, çekilen klipler satış grafiklerini etkiler. Satış grafiği yüksek olan albümler radyo programlarında yer alır. Caz eserleri bu sistemin içinde bahsedilen "En İyi 10" gibi listelerde çok ender yer bulabilmektedir. Genellikle sadece Caz çalınan radyo istasyonları dışında ya da belirli

saatlerini Caz'a ayıran sayılı istasyonlar dışında popüler istasyonlarca tercih edilmemektedir.

Caz müziğinin önde gelen plak şirketleri bile hayatta olmayan ve klasikleşmiş müzisyenlerin albümleri dışında (örneğin Ella Fitzgerald, Louis Armstrong, Duke Ellington vb.) satışı iyi olabilecek sanatçılara öncelik tanımaktadırlar. Bunda da görsellik ön plandadır. Plak şirketiyle satış ve promosyon politikası yüzünden anlaşmazlığa düşen Dee Dee Bridgewater (Ella Fitzgerald'dan sonra "First Lady of Jazz" diye anılmaktadır) verdiği bir röportajda aynı firmadan albüm yapan Diana Krall'ın satışlarıyla ilgili sorulan bir soruda "Sarışın değilim, piyano da çalamam, ben sadece Caz söylerim" demiştir. Bu da aslında Amerika'da Caz müzisyenlerinin albüm sıkıntılarını ortaya koyan bir örnektir. Müzik piyasası, günümüz koşullarında ayakta kalmak için sadece satış grafiklerini göz önüne almaktadır.

Son çeyrek yüzyılda Caz müzisyenleri, günümüzde geçerli olan ekonomik sistem gereği yüksek kar oranları ve hızlı tüketimin desteklendiği müzik endüstrisi nedeniyle gittikçe artan bir marjinalliğe eğilim göstermişlerdir. Bu koşulların etkisiyle, sıklıkla yayınlanan müzik endüstrisi istatistikleri içinde toplam satışların %2 ila %4'ü arası bir payın Caz albümlerine ayrılması¹⁰, büyük plak şirketlerinin bu alana yatırım yapmamasına sebep olmaktadır. Bu durum, yaşayan Caz sanatçılarının hayatını zorlaştıran ekonomik şartların daha da ağırlaşmasına sebep olduğundan, müzisyenler ilgiyi arttırabilmek için müziklerini marjinal yaklaşımlarla yenilemeye çalışmışlardır.

Yaşadığımız çağın gereği olarak, teknolojik olanakların gelişip ucuzlaması ile hemen her evde bir bilgisayar bulunması, birçok dinleyicinin internet aracılığıyla arşivlerini paylaşma açması ve hemen herkesin bu arşivlere kolayca ve bedelsiz ulaşması, müzik endüstrisinin çıkarları ile çatışmaktadır. Bu arşivleri paylaşan dinleyiciler, para ödemedi söz konusu eserlere sahip olsalar da bu eserlerin sahipleri ve

¹⁰ www.allaboutjazz.com(2006)

sanatçılar, zaten kısıtlı olan kazançlarının ciddi biçimde engellenmesi ile karşı karşıyadır. Aynı zamanda bu serbest dolaşım, sadece “hit” olan parçaların ağırlıklı olduğu bir paylaşımına sebep olduğundan, sanatçıların tüm albüme yayılan sanatsal birikiminin göz ardı edilmesi ve söz konusu ekonomik koşulların doğurduğu hızlı tüketimde değerlendirilme olanağı bulamaması anlamına gelmektedir. Bu sebeple müzik endüstrisi, önümüzdeki yıllarda sistemli bir şekilde, piyasa koşulları ve teknolojik gelişmeler nedeni ile kriz yaşama riski taşımaktadır. Günümüz Caz müzisyenleri, mevcut koşullarda ekonomik olarak sınırdaki olmalarına karşın, hedefledikleri sanatsal ve müzikal içeriği var edebilmek için çaba harcamak durumundadırlar.

Ekonomik koşulların getirdiği hızlı tüketim eğiliminin Caz müzisyenleri tarafından kabul görmemesi dolayısıyla, özellikle ücretsiz internet paylaşımının yarattığı ucuzlatılmış toplama albüm satışlarının çok satarak fiyat düşürme politikaları, Caz albümlerinin daha yüksek fiyatlara pazarlanma zorunluluğunu doğurmaktadır. Bu da müzik endüstrisindeki paylarının kaçınılmaz bir biçimde azalmasına sebep olmaktadır. Caz sanatçıları artık canlı performanslarının CD haline getirilmesi, konser organizasyonları ile kısıtlı kitlelere ulaşmak ve promosyon amaçlı dağıtılan albümlerle varlığını sürdürebilme noktasına gelmişlerdir. Yapımcı ve dağıtıcılar da ancak bu şekilde toplu olarak albüm satabildiklerinden bu modeli benimsemekte ve kendilerine yük olmaması koşulunun devamı şartıyla desteklemektedirler. Küçük bütçeli yapım şirketleri ve ev ortamında yapılan kayıtların popülerliğini arttırması ile etnik yapıdaki Caz albümlerinin daha az tirajlı ama daha ilgi çekici olması üretimde bir umut ışığı olmuştur.

Bu gelişmeler, tiraj kaygısından çok amatör ruhu ön planda tutan küçük bütçeli şirketlerin, yeni yetenekli müzisyenleri keşfedebilmek için daha çok vakit ayırmasına yardımcı olmaktadır. Kayıt maliyetlerinin şirketin üzerine yük olmaması da girişimciliklerini arttırmakta ve tüm dünyada internet aracılığı ile müzisyenlerin demo kayıtlarına ulaşabilmelerine olanak sağlamaktadır. Artık büyük şirketlerin Caz albümlerine yatırım yapmadığının bilincine varan birçok genç kuşak Caz müzisyeni de kendilerini zor durumda bırakan internet teknolojisini kullanarak, kendilerine ait internet

sayfalarında, çalışmalarından örnekleri geniş kitlelere ulaştırıp ne yaptıklarını ifade edebilmektedir. Sıklıkla sayfaları ziyaret edilen sanatçılar dinleyicilerin beğenisi doğrultusunda kendi prodüksiyonlarını hazırlama cesaretini elde edip, kısıtlı bütçelerle, ekonomik açıdan zarar görmeyecekleri bir üretimi gündemlerine almaktadır.

Son yıllarda Rap ve Hip-Hop gibi daha görsel elementleri de içinde bulunduran eğlence müziklerinin kitleleri peşinden sürüklediği düşünüldüğünde, Caz belirli bir eğitim ve beğeni düzeyi dışındaki insanlar için fazla teknik ve sanatsal görünmektedir. Klasik müziğin geldiği noktada olduğu gibi artık popüler bir müzik değil, sanat müziği olarak değerlendirilebilir. Belirli bir kesime hitap edebilmesinden dolayı tüketiminin yaşadığı sıkıntıları üretiminde de yaşamaktadır.

KAYNAKÇA

BABACAN, M. Devrim

2001 “Caz Müziği ve Piyano Eğitimi Üzerine Bir Çalışma”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

BERENDT, Joachim E.

2003 Caz Kitabı- Ragtime’den Fusion ve Sonrasına, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

BERGEROT, Frank.

2004 Tarih Boyunca Caz- Gelenek, Stiller, Sahne Arkası, Kişiler, Ankara: Dost Yayınları.

BERRY, Jason.

1992 Up From The Cradle of Jazz. New Orleans Music Since World War, New York: Da Capo Press.

DANCE, Stanley.

1992 The World of Duke Ellington, New York: Charles Scribner.

DAVIS, Francis.

1990 Outcats: Jazz Composers, Instrumentalists and Singers, New York: Oxford University Press.

DAVIS, Miles

1966 Circle *Miles Smiles* (Miles Davis Quintet plak kaydı) içinde, New York: Columbia Recorded Company.

FEATHER, Leonard.

1966 The Encyclopedia of Jazz in the Sixties, New York: Horizon Press.

GABBARD, Krin.

1995 Representing Jazz, Durham: Duke University Press.

GILLESPIE, Dizzy

1945 Groovin' High, *Shaw Nuff* (Dizzy Gillespie Sextet plak kaydı), New York: Guild
1001 Music Limited.

GOLD, Robert S.

1975 Jazz Talk, Indianapolis: The Bobbs- Merrill Company Inc.

GOTTLIEB, William P.

1979 The Golden Age of Jazz, New York: Simon and Schuster.

GÖKSOY, Erdal

2000 Dünden Bugüne Caz, İstanbul: Ahtapot Yayınları.

HENNESSEY, Thomas J.

1994 From Jazz to Swing, Detroit: Wayne State University.

KAHYAOĞLU, Orhan.

2001 Caz ve Ötesi, İstanbul: Everest Yayınları.

KINKLI, Roger D.

1974 The Complete Encyclopedia of Popular Music and Jazz 1900-1950, New
Rochelle: Arlington House.

MILLER, Marc H.

1994 Louis Armstrong: A cultural Legacy, Seattle: University of Washington Press.

OSTRANSKY, Leroy.

1978 Jazz City: The Impact of Our Cities On The Development Of Jazz, New Jersey: Prentice- Hall.

POWELL, Max

1942 Misson to Moscow, *The Benny Goodman Sessions* (Benny Goodman Band plak kaydı) içinde, New York: Columbia Recorded Company.

SALMAN, Tolga

2001 “Kurumsal-uygulamalı Caz Eğitimi Programları Paralelinde Doğaçlama ve Yaratıcı Eşlikleme Bilgisini Hedef Alan Yöntemlerin İncelenmesi”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

SANTORO, Gene.

1994 Dancing In Your Head: Jazz, Blues, Rock and Beyond, New York: Oxford University Press.

SERMET, Cüneyt.

1999 Caz’ın İçinden, İstanbul: Pan Yayıncılık.

SHORTER, W.(1971).Tears, *Weather Report* (Weather Report plak kaydı) içinde, New York: Columbia Recorded Company.

STOWE, David W.

1994 Swing Changes- Big Band Jazz in New Deal America, Cambridge: Harvard University Press.

TIRRO, Frank

1993 Jazz A History (2. basım), New York: W. W. Norton& Company.

TUCKER, Mark.

1995 Ellington: The Early Years, Urbana: University of Illinois Press.

WERNER, Craig Hansen.

1994 Playing The Changes: From Afro-Modernism To The Jazz Impulse, Urbana: University of Illinois Press.

WNUR FM

1995 www.wnur.org/caz/styles, Northwestern Üniversitesi radyosu, Chicago (Haziran 2006'da internet üzerinden alındı).

EK.1

CAZ MÜZİĞİ KRONOLOJİSİ

1619

İlk Afrikalı köleler Amerika'ya getirildi.

1892

Piyanist Tommy Turpin "Harlem Rag"ini yazdı.

1895

Scott Joplin (piyano) iki tane rag yayınladı.

Sinema doğdu.

1897

İlk piyano rag'i notası basıldı. Ragtime'in popülaritesi artmaya başladı.

1898

Amerika İspanya'yla savaşa girdi.

1899

Scott Joplin'in "Maple Leaf Rag"i yayınlandı ve yüzbin kopya sattı.

1900-1902

Louis Armstrong New Orleans'ta doğdu .

Bu yıllarda plak sanayisi henüz gelişmemiş olduğundan eğlence için evlerde piyano çalınırdı. Çocuklara klasik piyano dersleri aldırılırdı.

1903-1904

Jerry Roll Morton (piyanist, besteci) Ragtime stilini Blues etkisindeki Caz'a değiştirdi. Afrika halk müziği Amerika'da yaygınlaşmaya başladı.

1905-1906

W. C. Handy'nin Blues kalıbı ile yaptığı besteler ("St. Louis Blues" gibi)hızla yayılıyordu.

Blue Book, Ragtime çalan müzikli New Orleans mekanlarının ayrıntılı bir rehberiydi.

Polkalar Afrika ritmi ile iç içe geçerek Caz'ın ilk malzemesini oluşturdu.

1907-1908

Buddy Bolden'in (trompet), 1890'lardan beri, Blues ve Ragtime etkileri taşıyan müziği New Orleans'ı etkisi altına almıştı.

Jerry Roll Morton turneler yapıyor, müziğini Amerika'nın pek çok şehrinde icra ediyordu. Afrika-Amerikalı orkestralar artık beyazların çalıştığı yerlerde de düzenli biçimde dans müziği çalabiliyordu. Bu orkestralarda nefesliler, davul, kontrabas, gitar ve kemanlar vardı.

Alkol kullanımı Kuzey Carolina,Georgia ve Tennessee'de yasaklandı.

1909-1910

Bandolar pikniklerde, cenaze ve resmi geçitlerde araba üzerinde dans müziği çalıyordu.

Halk müzisyenleri, iş başı şarkılarında keman kullanmaya başladı.

Basit figürlü danslar moda oldu, dans salonlarının sayısı arttı.

1911-1912

Genç beyazlar Afrika-Amerikalıların müziğini çalmaya başladılar. "Papa" Jack Laine, New Orleans'ın en saygın beyaz sokak bandosu şefiydi. Original Dixieland Jazz Band üyelerinden Nick La Rocca'yı o yetiştirmiştir.

Mississippi nehir gemilerinde çalınan dans müziği Amerika'nın içlerine yayılmaya başlamıştı.

Yürüyen orkestralar (Marching Bands)swing ritmine geçiş yaptı.

Meksika'da iç savaş başladı.

1913-1914

Scott Joplin (Ragtime kralı) “Maple Leaf Rag” “Pianist” gibi besteleri çok ünlü olmuştur. Bu yıllarda ünlü Ragtime operası “Treemonisha” yı bestelemeye başladı.

Pek çok Caz şarkısının esin kaynağı olan Ragtime popülerliğini kaybetmeye başladı.

Kayıt teknolojisinin gelişmesi ile evlerde yavaş yavaş ilk plaklar çalınmaya başladı.

Avrupa’da 1. Dünya savaşı başladı.

1915-1916

New Orleans Caz toplulukları, California ve New York’ta çalmaya başladı.

Scott Joplin’in operası “Treemonisha” Harlem’de sahneye kondu ve ilgi görmedi.

Caz müzisyenleri minstrel’ler ve vodvil¹¹ tiyatrolarında çalmaya başladı .

Rusya’da devrim yapıldı.

1917-1918

Joe “King” Oliver (kornet) New Orleans’ın önde gelen müzisyenlerinden biri haline geldi.

Coleman Hawkins (saksofon), şarkıcı Mamie Smith’in gezici topluluğunda çalarken, kendine özgü stili ile dikkat çekmeye başladı.

Caz ilk kez filme alınıyor, Original Dixieland Jazz Band “The Good For Nothing” adlı filmde rol aldı.

Original Dixieland Jazz Band 'in ilk Caz plakları yayınlandı.

Amerika Dünya savaşına katıldı. 1918’de savaş sona erdi.

1919-1920

Kid Ory (trombon) New Orleans’tan Los Angeles’a göç ederek Caz’ı geniş kitlelere tanıttı .

¹¹ Vodvil: Yüzyılın ortalarında Amerika’da sergilenen, İngiliz tarzı müzikhol geleneğini yansıtan ve Caz müziğinin gelişiminde rol oynamış olan gösterilere verilen ad.

Louis Armstrong Mississippi’de çalışmaya başladı .
Original Dixieland Jazz Band İngiltere turnesine çıktı .
Çalışanların dinlenme haklarına saygı gösterilmeye başlanınca sinema, dans, kayıt sanayisi hızla gelişmeye başladı .

1920

Duke Ellington ile Sonny Greer dans orkestrası kurdu.
Broadway'de ilk kez Caz müziği sahnelendi.
Caz içki yasağı nedeni ile birçok yasa dışı kulübün vazgeçilmez müziği oldu.

1921

Bessie Smith 1920’lerin en önde gelen siyah şarkıcısı haline geldi.
Kid Ory ilk “Ory’s Creole Trombone” Afrika-Amerikalı plağı yaptı.
Westinghouse şirketi ticari radyo yayınlarını başlattı.

1922

King Oliver ve Louis Armstrong Chicago’da New Orleans Caz’ını biçimlendirmeye başladı.
Mamie Smith Blues plağı yapan ilk bayan oldu: “Crazy Blues” büyük başarı kazandı.
Paul Whiteman, Klasik müzikle Caz’ı kaynaştırmaya çalıştı: “Senfonik Caz” adlı eseri beyazlara Caz’ı sevdirmişti.

1923

Jerry Roll Morton Chicago'da plak doldurmaya başladı.
King Oliver topluluğu ilk plağını yaptı.

1924

Fletcher Henderson solistler yetiştirerek adını duyurdu.
Radyolarda Caz, Blues çalınıyor, hızla yayılıyordu.

1925

Louis Armstrong “Hot Fives” ile Caz’ın klasikleri sayılabacak bazı kayıtlara başladı. Trompetinin yanı sıra tümü ile kendine özgü sözsüz scat şarkıcılığını başlattı: “Heebie Jeebies” adlı şarkı ilk örnektir.

Elektrik, kayıt teknolojisine girdi.

İlk elektronik klasik müzik kaydı İngiltere’de yapıldı.

Ku Klux Klan Washington’a eylem yürüyüşü yaptı.

1926

Bix Beiderbecke (trompet), tonu ve cümleleri ile Louis Armstrong’u hatırlatan ilk beyaz trompetçi oldu.

Beyaz müzisyenler Chicago tarzı adı verilen hızlı, coşkulu bir tür Caz çalmaya başladı.

Caz topluluklarının sayısı ile birlikte ciddi Caz eleştirmenleri de artmaya başladı .Radyo yayıncılığı geliyordu .

1927

Duke Ellington topluluğu “Cotton Club” ta çalmaya başladı. “Black and Tan Fantasy” ile New Orleans etkileri taşıyan yeni bir tarz geliştiriyordu .

Louis Armstrong yeni akımlara rağmen grubu “Hot Seven” ile stilini değiştirmemişti.

Jelly Roll Morton topluluğu “Red Hot Peppers” ile plak yaptı.

İlk sesli film gösterime girdi. Başrolünde Al Jolson’ın oynadığı “The Jazz Singer”.

1928

Saksofon daha yaygın kullanılmaya başlandı .

“Stride” adı verilen Ragtime piyano stilinde bir çok virtüöz yetişti .

Chicago'nun gece yaşamı gangsterler arası çekişmeler yüzünden sönükleşti. Bu arada artan gece kulübü sayısı ise Caz müzisyenlerine yaradı .

1929

Jerry Roll Morton, Duke Ellington, Fletcher Henderson ilgi ile izleniyordu .

Bessie Smith'in başrolünü oynadığı “St. Louis Blues” filminde Fletcher Henderson topluluğu da yer almıştı .

Wall Street krizi ABD ekonomisini sarstı. Müzik tercihlerinin değişmesine yol açtı. Blues eski popülerliğini kaybetmeye başladı .

İlk Akademi ödülleri verildi.

1930

Ekonomik kriz boyunca yaşam savaşı veren Caz müzisyenlerinden pek azı iş bulabildi.

Duke Ellington'un jungle revüleri uluslararası ününü arttırdı .

Gangsterlerin denetimindeki Kansas City'de gece kulüplerinde dans sever kitleye yönelik Swing türü popüler oldu.

1931 .

Radyo yayınlarının yayılması ve diğer ekonomik güçlükler plak sanayiini güç durumda bıraktı.

1932

Benny Goodman, Swing'in önemli isimlerinden biri oldu.

Dans müziğine ilgi artınca bölge toplulukları ortaya çıktı .

“Radio City Music Hall” New York'ta açıldı.

1933

Billy Holiday ünlenmeye başlamıştı.

Django Rheinhard ve Stephane Grapelli sahnede yer almaya başladılar.

Amerika'da artık hemen evde radyo vardı. İlk canlı konser kayıtları yayınlanmaya başlandı .

İçki yasağı sona erince Caz yeraltı klüplerinden çıktı. Caz müziği ile danseden gençler hızla çoğalıyordu .

1934

Benny Goodman kendi topluluğunu kurdu.

Caz Big Band'i 5 bakır üfleme, 4 kamışlı ve 4 ritm çalgısı ile standartlaşıyor, bakır üflemeliler ile kamışlı üflemeliler birbirlerine ile çağrı-yanıt şeklinde eşlik ediyorlardı.

1935

Art Tatum stride tekniği ile Caz ve klasik müzik dünyasında yükselmeye başladı.

Yeni yeni ortaya çıkan radyo disk-jokeyleri, Benny Goodman'ın ününü hızla yayıyor, swing tarzının popülerliğini arttırıyorlardı.

Mikrofon kullanılmaya başlandı.

Elektrik gitar icat edildi.

1936

Sakin, derin bir tona ve geniş cümlelere sahip olan Lester Young, Count Basie topluluğuna katıldı.

Louis Armstrong "Pennies from Heaven" adlı filmde oynadı.

Jimmy Dorsey (saksofon), Swing döneminin popüler orkestra şeflerinden biri idi

1937

Şarkıcı Cab Calloway ticari anlamda en başarılı Afrika-Amerikalı orkestra şefi oldu.

Juke-Box (müzik makinesi) çöküntüden sonra müzik piyasasını canlandırdı .

Caz müzisyenlerinin kayıt sürelerini sınırlayan 78'lik plaklar yerine yavaş yavaş daha düşük devirli plaklar deneniyordu .

1938

Charlie Parker etkilendiği Lester Young'tan çok daha hızlı ve armonik anlamda çok daha saldırgan çalışısı dikkat çekmeye başladı..

“Carnegie Hall” Caza kapılarını açıyordu. Swing müziğe egemen olmuş, saygınlık kazanmıştı.

Bazı küçük çaplı plak kuruluşları ticari olmayan Caza yönelmişti.

Müzisyenler karmaşık akorlar üzerinde çalışmaya başladılar.

1939

Coleman Hawkins, Caz'ın en önemli unsuru olan melodi yerine akorlar üzerine oturan “Body and Soul” u yaptı.

Yazar ve düzenlemeci Billy Strayhorn, Duke Ellington'la sonraları Caz'ın klasikleri olarak adlandırılacak eserler yapmaya başladılar.

Piyanist Teddy Wilson'un Billy Holliday ile yaptığı plaklar Caz şarkıcılığında çığır açtı.

Swing artık bir ana akım olgusu idi.

Avrupa'da savaş başladı. Caz işgale uğrayan ülkelerde özgürlük ve başkaldırının simgesi oldu.

1940

Kenny Clarke (davul), vuruşlarını bas davuldan zillere kaydırıldı. Böylece daha hafif ve gevşek bir ritm ve ataklı vurgular geliştirdi.

“Minton's Playhouse”:
108. Cadedeki kulüpte uzun süre swing starları boy göstermişti. Yeni dönemde Kenny Clarke burada Caz'ın yönünü değiştiren bazı müzisyenler ile biraraya geldi.

Jimmy Blanton, solistlere tıpkı gitaristlerin yaptığı gibi hızlı, melodik yanıtlar vermeye başlayarak basın eşlikçi konumunu değiştirdi.

1941

Charlie Christian, amplifikatör kullanımının öncülerindendi.

Be-Bop'çılar temel akorları arttırarak, daha tiz notalardan doğaçlama yapmaya başladılar.

Amerika'daki ırkçı tutuma karşı tavır alan siyah müzisyenlerin sayısı her geçen gün artıyordu.

1942

Ticari olmadığı öne sürülse de Be-bop hızla yayılıyordu.

Savaş sırasında peş peşe alınan vergiler nedeni ile gece kulüpleri küçük topluluklar çalıştırmaya başlamıştı. Bu durum Be-Bop müzisyenlerinin iş bulmasını kolaylaştırdı.

Amerikan Müzisyenler Federasyonu plak satışlarından pay alıyordu. Bu yüzden Be-Bop yeraltı klüplerine inmişti.

Bud Powell (piyano), sağ eli ile çaldığı melodilerle nefesli sololarını piyanoya uyarladı.

Coleman Hawkins Be-Bop'tan etkilenecek yeniden plak yapmaya başladı.

1944

Thelonious Monk sert ve vurgulu tekniği ve besteleri ile 20. yüzyıl klasikleri arasına giriyordu.

Coleman Hawkins , kornetçi Bunk Johnson ilk Be-Bop plaklarını yaptı .

1945

Şarkıcı Billy Eckstine ilk siyah Be-Bop yıldızı oluyordu.

II. Dünya Savaşı biterken Modern Caz genç kuşağa sesleniyordu.

1946

Stan Getz sahneye çıktı.

Dizzy Gillespie (trompet) Be-Bop ve küba dans müziğini sentezlemeye başladı. Cubop doğuyordu.

Stan Kenton gibi "okullu müzisyenler" big bandler kuruyordu.

Be-Bopun karmaşık yapısı, gösteri dünyasının isteklerine uymayışı Caz'ı ciddi sanat konumuna getiriyordu.

1947

Louis Jordan'ın çaldığı Blues ve Swingi birleştiren jump, Rock çağının habercisi idi.

Miles Davis ve Gill Evans daha yumuşak, daha yavaş bir Caz tınısı arayışlarına başladılar.

Savaş sonrası Miles Davis ve Thelonious Monk gibi genç kuşak Caz'cılarının ilk plak kayıtları yapılıyordu.

Uyuşturucu kullanımı Be-Bop müzisyenleri arasında yaygınlaşmaya başladı.

1948

Stan Kenton latin Caz'ı türünde "The Peanut Vendor" u yaptı.

Bazı Caz müzisyenleri din değiştirerek, müslüman isimleri almaya başladılar.

1949

Paris Caz Festivali'ne Charlie Parker ve diğer Be-Bop müzisyenleri katıldı. Avrupa yeni Caz'ı tanımaya başlıyordu.

"Birth of the Cool" albümü piyasaya çıktı.

1950

Stan Kenton'un 43 kişilik, yarı senfonik, "Modern Müzikte Yenilikler" adlı orkestrası ABD turnesine çıktı.

Frank Sinatra radyoda çıkmaya başladı.

Louis Armstrong yeni orkestrası All-Stars'la turneye çıktı.

Count Basie orkestrası dağıldı.

Plak sanayii gelişiyor, plaklar ucuzluyordu. Uzunçalara daha uzun doğaçlamalar kaydedilebiliyordu.

1951

Lennie Tristano (piyano) yalın doğaçlamaları Cool Caz'ı etkiliyordu.

West Coast'ta daha çok beyazların yaptığı Cool Caz'a benzer yumuşak Be-Bop tarzı sevimliye başladı.

Rock'n Roll'un doğumu: Alan Freed Boogie-Woogie, Rhythm and Blues, Country'nin birleştirilmesi ile yaratılan yeni bir müzik türünün isim babası oluyordu.

Elvis Presley ve Chuck Berry, Rock'n Roll tarzında ünlü oldular.

1952

Lennie Tristano New York'ta arkadaşları ile Cool Caz okulu açtı.

Uzun çalarların gelişmesi sonucu Duke Ellington birkaç bölümden oluşan suit'ler yazdı. Be-Bop müzisyenlerinin Kanada turnesi sırasında Toronto Massey Hall'deki konser canlı olarak kaydedildi.

George Russel (davul) Caz teorilerini içeren kitabını yazdı: “ Lydian Chromatic Concept of Tonal Organisation ”.

1953

Gerry Mulligan ve Chet Baker'ın piyanosuz dörtlü grubu West Coast tarzında ilk albümü yaptı.

Horace Silver (piyanist, besteci) Be-bop ve Gospel karışımı yeni bir akımı “ Hard Bop ”ı yaratmaya başladı.

1954

Horace Silver ve davulcu Art Blakey Hard-Bop topluluğu “The Jazz Messengers” ı kurdular .

İlk Caz tarihi derlemesi yapıldı.

Vietnam savaşı başladı.

1955

“Newport” en uzun düzenlenen Caz festivallerinden biri oldu.

Miles Davis trompetinde harmon susturucu kullandı.

1956

Miles Davis Newport Festivali’nden sonra “Workin” ve “Steamin” albümleri ile Hard-Bop’ın önemli isimlerinden biri oldu.

Dizzy Gillespie Amerikan Dış İşleri Bakanlığı'nca müzik elçisi olarak atanıp dünya turnesine çıktı. Bu artık ABD hükümetinin ulusal değer olarak sahiplendiği Caz’ı dünyaya tanıtmak ve yaymak istediğini gösteriyordu.

1957

Jimmy Smith (org) Hammond orgu doğaçlamalarda kullanmaya başladı.

1959

Çift hoparlör (stereo) sistemi ilgi görmeye başlıyordu.

1960

“Sketches of Spain” İspanyol temalarından oluşan bu albümde Miles Davis ilk defa orkestra önünde solo çalıyordu.

Ornette Coleman Free Caz’ın yaratıcısı oldu.

1961

Özellikle İngiltere’de New Orleans-Chicago tarzı bir tür Caz doğdu.

Gençlik Rock’n Roll’a ilgi göstermeye başlayınca gece kulüpleri krize girdi.

1962

Latin vurgulu Caz sambası gece kulüplerinde popüler oldu. “Desafinado”, “Girl From Ipanema” listelere girip hit oldu.

The Beatles popüler olmaya başladı.

Rusya ve Amerika Küba'da sıcak çatışmanın eşiğine geldiler. Nükleer savaş gündemde idi. Folk müziğinde olduğu gibi Caz'da da bazı protest örneklere rastlanıyordu.

1963

Yusuf Latif (saksofon, flüt) Asya ve Ortadoğu çalgıları ve tekniklerinin Caz tınısına önemli ölçüde katkısı olabileceğini gösterdi.

Afro-Amerikan müzik dünya popuna yön vermeye başladı.

Yeni bir Caz anlayışı benimsenmeye başladı. Albert Ayler (saksofon) ölçüler ve akorlar bakımından Ornette Coleman'dan çok daha sade bir tarza yöneldi.

Martin Luther King Washinton'da "Bir Düşüm Var" diye başlayan konuşmasını yaptı. Alabama'da bir bomba dört siyah genç kızın ölümüne neden oldu ve şiddet olayları başladı.

1964

Carla Bley ve Mike Mantler önderliğinde "Caz Bestecileri Orkestra Birliği" kuruldu. Bu girişim bir Free Caz hareketi idi.

1965

Sun Ra albüm çalışmalarına başladı.

Albert Ayler eski New Orleans tınısı ile en uç atonal çalışı bir araya getiriyordu.

Free Caz henüz kitlelere ulaşamasa da birlik üyesi müzisyenlerin yaratıcı arayışları sürüyordu.

Malcolm X öldürüldü. Los Angeles'te ırkçı ayaklanmalar olmaya başladı.

1966

Cannonball Adderley (saksofon), "Mercy Mercy Mercy" ile Soul Caz hareketini güçlendirdi.

"The Sidewinder" Funky Blues tarzı parçası hit oldu.

1967

Gospel etkisindeki Aretha Franklin “Respect” ile listelere girdi.

Miles Davis jazz rock topluluğu kurma hazırlıklarına başladı.

Duke Ellington ve Free Caz’cılar bir araya geldi.

İrk ayrımcılığı tartışmaları Vietnam’da hızla artan siyah asker kayıpları nedeni ile yeniden alevlenmeye başlamıştı.

1968

Archie Shepp (saksofon) Caz’ın, siyah klasik müzik olarak kabul edilmesi için çalışmalar yaptı. Free Caz’ı politik başkaldırının simgesi olarak görüyordu.

Amerikalı Free Caz müzisyenleri Avrupa’da çalışmaya başladılar.

Dr. Martin Luther King Memphis’te öldürüldü. Afrika-Amerikalı’lar isyanlar başlattı.

Vietnam’da barış görüşmeleri başladı.

Paris’te öğrenci olayları başladı.

1969

Charlie Haden (bas) “Liberation Music” ile devrimci şarkılara Caz kimliği kazandırma çalışmaları yaptı.

Miles Davis’in “Bitches Brew” albümü, Rock ritmindeki alt yapısı, elektronik doku önündeki Caz soloları ile o güne kadar en çok satan plak oldu.

Jimmy Hendrix Free Caz kadar Blues’a dayalı müziği ile gitarla doğaçlamanın öncüsü oldu.

Woodstock pop müzik festivali yapıldı.

1970-1971

Chick Corea (piyano), Dave Holland (bas) ile birlikte Miles Davis’ten ayrılarak Antony Braxton’la Circle adlı Free Caz topluluğunu kurdu.

Black Jazz ve Strata East gibi küçük plak şirketleri Afrika-Amerikalıların sosyal sorunlarını gözönünde tutarak kayıt imkanları sağlamaya başladılar.

Amerikan birlikleri Kamboçya'ya girdi.

1972-1973

John McLaughlin'in Mahavishnu Orkestrası Hint müziğini Rock ritimleri ile sentezleyerek Caz müziğine uyarlamaya başladı..

Scott Jopplin'in başrollerini Paul Newman ve Robert Redford'un oynadığı "The Sting" adlı filme yaptığı müzik Ragtime'ı yeniden gündeme getirdi.

1974-1975

Keith Jarreth "Köln Konseri" canlı kaydı ile o güne kadar en çok satan solo piyano albümü olma başarısını gösterdi.

1976-1977

Thelonious Monk son kez Newport Caz Festivali'nde sahne aldı.

Herbie Hancock Newport'ta canlı albüm kaydı yaptı.

Punk Rock İngiltere'de popüler olmaya başladı.

1978-1980

Dizzy Gillespie ilk kitabını yayınladı. "To Be or Not To Bop".

Miles Davis yeniden Funk-Rock tarzında bir albüm yaptı. "The Man with the Horn".

Wynton Marsalis (trompet) Art Blakey's Jazz Messengers'la birlikte Montreux'de albüm yaptı.

John Lennon New York'ta öldürüldü.

1981-1989

Saksofoncu David Sanborn Grammy ödülü alan albümünü yaptı.

Thelonious Monk öldü.

Keith Jarret standartları çaldığı ilk albümünü yaptı. Wynton Marsalis Grammy ödülü kazandı.

İlk Kompakt Disk satışı sunuldu.

“LiveAid” konserleri bir çok müzik tarzından müzisyenleri bir araya getirdi.

Whitney Houston Billboard listelerinde albümüyle birinci sıraya yerleşen ilk bayan şarkıcı oldu.

Berlin duvarı yıkıldı.

1990 ve sonrası

Miles Davis'in otobiyografisi yayınlandı.

Sarah Vaughan, Leonard Bernstein, Art Blakey, Stan Getz, Sun Ra, Joe Pass, Art Farmer, Milt Jackson, Joe Williams, Lester Bowie öldüler. Duke Ellington, Sidney Bechet, Louis Armstrong, Ella Fitzgerald Fransız posta pullarında yerlerini aldılar.

Wayne Shorter Elektrik Caz albümüyle Grammy ödülü aldı.

Gitarist Pat Metheny ve basçı Charlie Haden düet albümleriyle Grammy aldılar.

Beyaz şarkıcı Diana Krall dikkat çekmeye başladı.

“Jam bands” denilen yeni bir alt tür popüler olmaya başladı.

Ken Burns'ün “Jazz” belgeseli yayınlandı.

EK.2

“I GOT RHYTHM” İN YORUMLANDIĞI ŞARKILAR LİSTESİ

1. 52nd Street Theme
2. Ah-Leu-Cha
3. Aleen’s Alley
4. An Oscar For Treadwell
5. Anthropology
6. Apple Honey
7. Boppin’ A Riff
8. Calling Dr.Jazz
9. Celerity
10. Cheers
11. Cottontail
12. Crazyology
13. CTA
14. Dizzy Atmosphere
15. Dot’s Groovy
16. Down For The Double
17. EB Bop
18. Eternal Triangle
19. Everything’s Cool
20. Fat Girl
21. Flying Home
22. Going To Minton’s
23. Good Bait
24. Hollerin’ And Screamin’
25. It’s An Errand Boy For Rhythm

26. I Got Rhythm
27. Jay Jay
28. Jumpin' At The Woodside
29. Kim
30. Lemon Drop
31. Lester Leaps In
32. Love You Madly
33. Merry-Go-Round
34. Moose The Mooch
35. Move
36. No Moe
37. O Go Mo
38. Oleo
39. On The Scene
40. One Bass Hit
41. Oop-Bop-Sha-Ram
42. Ow
43. Passport
44. Red Cross
45. Rhythm-A-Ning
46. Room 608
47. Salt Peanuts
48. Seven Come Eleven
49. Shaw Nuff
50. Sonny's Side
51. Steeple Chase
52. The Serpent's Tooth
53. The Theme
54. Thriving From A Riff
55. Turnpike

56. Tuxedo Junction

57. Webb City

58. Wee

EK. 3

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

ADORNO, Theodor W.

1981 Prisms, (Çev. Samuel Weber), Cambridge: MIT Press

1976 Introduction to the Sociology of Music (Çev. E. B. Ashton), New York: The Seabury Press.

1973 Philosophy of Modern Music (Çev. Anne G. Mitchell ve Wesley V. Blomster), New York: The Seabury Press.

AKE, David.

2002 Jazz Cultures, Berkeley: University of California Press

AKINCI, Çetin Bilge.

2001 İlköğretim okullarının 2. kademesinde müzik eğitiminde kullanılan şarkıların caz müziği armonisi ve ritmik yapıları kullanılarak piyano için eşliklenmesinde izlenilecek yöntem ve teknikler, Ankara, Yüksek Lisans Tezi.

APPEL, Alfred Jr.

1993 The Art of Celebration; Twentieth-Century Painting, Literature, Sculpture, Photography, and Jazz, New York: Knopf.

ARMSTRONG, Louis.

1986 Satchmo: My Life in New Orleans, New York, Da Capo Press: 2. Baskı.

ARNAUD, Gerald ve CHESNEL, Jacques.

1992 Masters of Jazz, Edinburgh, W&R Chambers Ltd.: 2. Baskı.

ATKINS, Ronald ve BOOKS, Carlton.

2002 Jazz: From New Orleans to the New Jazz Age, New York, Carlton Books, Ltd.: 1. Baskı.

BASIE, Count ve MURRAY, Albert.

1986 Good Morning Blues: the Autobiography of Count Basie, New York, Plume: 2. Baskı.

BRINKMANN, Reinhold.

1978 Avantgarde, Jazz, Pop: Tendenzen zwischen Tonalität und Atonalität : neun Vortragstexte, Mainz: Schott.

BROWN, Robert John.

2004 Concise History of Jazz, Florida, Mel Bay Publications, Inc: 1. Baskı.

CHARTERS, Samuel ve KUNSTADT, Leonard.

1981 Jazz: a History of the New York Scene, New York: 2. Baskı.

CLARKE, Donald.

1995 The Rise and Fall of Popular Music, New York, St. Martin's Press: 1. Baskı.

COLLIER, James L.

1978 The Making of Jazz: a Comprehensive History , Londra, Delta Press: 2. Baskı.

CROW, Bill.

2005 Jazz Anecdotes: Second Time Around, New York, Oxford University Press: 2. Baskı.

ELLINGTON, Duke.

1973 Music is My Mistress, Londra, Da Capo Press, 1. Baskı.

ERENBERG, Lewis A.

1998 *Swingin' the Dream: Big Band Jazz and the Rebirth of American Culture*, Chicago: University of Chicago Press.

FRIEDWALD, Will ve TAYLOR, Yuval (Ed.)

2002 *The Future of Jazz*, Chicago: Chicago Review Press.

FRITH, Simon.

2004 *Popular Music: Critical Concepts in Media and Cultural Studies*, New York: Routledge.

GEBHARD, Nicholas.

2001 *Going for Jazz: Musical Practices and American Ideology*, Chicago: University of Chicago Press.

GERARD, Charley.

1998 *Jazz in Black and White: Race, Culture, and Identity in the Jazz Community*, Westport: Praeger Publishers

GILLESPIE, Dizzy.

1982 *To Be, or not to Bop*, New York, Quartet Books: 3. Baski.

GIOIA, Tedd.

1998 *The History of Jazz*, New York, Oxford University Press: 3.Baski.

GITLER, Ira.

1985 *Swing to Bop: an oral history of the transition in jazz in the 1940s*, Oxford: Oxford University Press.

GOURSE, Leslie.

2000 The Golden Age of Jazz in Paris, And Other Stories About Jazz, Philadelphia:
Xlibris Corp.

GRIDLEY, Mark C.

2006 Jazz Styles: History and Analysis, New York. Prentice Hall: 9. Baskı.

HASSE, John Edward.

1985 Ragtime: It's History, Composers, and Music, New York, Palgrave MacMillan: 2.
Baskı.

HAYDON, Geoffrey ve VERNICK, Gordon.

2002 Jazz History Overview, New York, Kendall Hunt Pub. Co: 1. Baskı.

HEFELE, Bernhard.

1991 Jazz-Rock-Pop: A Bibliography of German-Language Literature from 1988 to
1989, München: K.G. Saur.

HEFFLEY, Mike.

2005 Northern Sun, Southern Moon: Europe's Reinvention of Jazz, London: Yale
University Press.

HENTOFF, Nat ve MCCARTHY, Albert (Ed.)

1975 Jazz: New Perspectives on the History of Jazz by Twelve of the World's
Foremost Jazz Critics and Scholars, New York: Da Capo Press.

HOLIDAY, Billie ve DUFTY William.

1969 Lady Sings the Blues, New York, Lancer Contemporary Books: 2. Baskı.

LARSON, E. Thomas.

2005 History and Tradition of Jazz, New York, Kendall/Hunt Publishing Company:
2.Baskı.

KENNEDY, Rick ve MCNUTT, Randy.

2001 Little Labels--Big Sound: Small Record Companies and the Rise of American
Music, Bloomington: Indiana University Press

KENNEY, William Howland.

1993 Chicago Jazz: A Cultural History, 1904-1930, Oxford: Oxford University Press

KIRCHNER, Bill (Ed.)

2005 The Oxford Companion to Jazz, Oxford: Oxford University Press.

LOPES, Paul Douglas.

2002 The Rise of Jazz Art World, Cambridge: Cambridge University Press.

LOWE, Allen.

2006 That Devlin'Tune: A Jazz History, 1900-1950, New York, Music and Art Program
of America: 1. Baskı.

MARSALIS, Bob.

1993 A Short History of Jazz, New York, Rowman& Littlefield Publishers, Inc.: 1.
Baskı.

MARTIN, Henry ve WATERS, Keith.

2005 Jazz: The Fiest 100 Years, New York, Schirmer, 2. Baskı.

MEEKER, David.

1981 Jazz in the Movies, Londra, Oxford Press:2.Baskı .

MEGILL, D. Donald ve DEMORY, S. Richard.

2003 Introduction to Jazz History, New York, Prentice Hall: 6. Baskı.

MONSON, Ingrid, FISCHLIN, Daniel ve HEBLE, Ajay (Ed.)

2004 The Other Side of Nowhere: Jazz, Improvisation, and Communities in Dialogue,
Middletown: Wesleyan University Press.

MOORE, Allan F.

2003 Analyzing Popular Music, Cambridge: Cambridge University Press.

NICHOLSON, Stuart.

1995 Jazz: The 1980's Resurgence, New York, Da Capo Press: 2. Baskı.

O'MEALLY, Robert G.

1998 The Jazz Cadence of American Culture, New York: Columbia University Press.

OWENS, Thomas.

1995 Be-Bop: The Music and It's Players, New York, Prentice Hall: 2. Baskı.

PARSONAGE, Catherine

2005 The Evolution of Jazz in Britain, 1880-1935, Brookfield: Ashgate Publishing
Ltd.

POIGER, Uta G.

2000 Jazz, Rock, and Rebels: Cold War Politics and American Culture in a Divided
Germany, Berkeley: University of California Press.

PORTER, Lewis ve ULLMAN, Michael.

1992 Jazz: From its Origins to the Present, New York, Prentice Hall: 1. Baskı.

RAJAN, Gita ve MOHANRAM, Radhika (Ed.)

1995 Postcolonial Discourse and Changing Cultural Contexts: Theory and Criticism,
Portsmouth: Greenwood Press.

RHODES, Chip.

1998 Structures of the Jazz Age: mass culture, progressive education and racial
disclosures in American Modernism, London:Verso.

ROSENTHAL, David H.

1992 Hard Bop, New York, Oxford Press: 2. Baskı.

SANJECK, Russell

1988 American Popular Music and Its Business: The First Four Hundred Years,
Oxford: Oxford University Press

SAUL, Scott.

2003 Freedom Is, Freedom Ain't: Jazz and the Making of the Sixties, Cambridge:
Harvard University Press.

SCHULLER, Gunther.

1989 The Swing Era: The Development of Jazz 1930-1945, Oxford: Oxford University
Press.

1986 Early Jazz: It's Roots and Musical Development (History of Jazz), New York,
Oxford University Press: 2. Baskı.

SHIPTON, Alyn.

2007 A New History of Jazz, New York: Continuum International Publishing Group

SOUTHERN, Eileen.

1983 The Music of Black Americans: a History, New York:2.Baskı.

STEARNS, Marshall.

1970 *The Story of Jazz*, New York, Prentice Hall: 2. Baskı.

STOKES, W. Royal.

1991 *The Jazz Scene: An Informal History from New Orleans to 1990*, Oxford: Oxford University Press

SZEMAN, Imre.

2003 *Zones of Instability: Literature, Postcolonialism, and the Nation*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.

TOWNSEND, Peter.

2000 *Jazz in American Culture*, Edinburgh: Edinburgh University Press.

TUDOR, Dean ve TUDOR, Nancy

1979 *Contemporary Popular Music*, Westport: Libraries Unlimited.

WARD, C. Geoffrey ve BURNS, Ken.

2000 *Jazz: A History of America's Music*, New York: Knoph, 1. Baskı.

WILLIAMS, Martin T.

1993 *The Jazz Tradition*, Oxford: Oxford University Press.

EK.4

DİNLEME ÖNERİLERİ (Cooke,2003:244 – 247)

RAGTIME:

1. Eubie Blake: *Memories of You*.
2. James P. Johnson: *James P. Johnson - Harlem Stride Piano, Snowy Morning Blues*.
3. Scott Joplin: *King of Ragtime, The Entertainer*.
4. Joshua Rifkin: *Digital Ragtime*.
5. Willie "The Lion" Smith: *Willie "The Lion" Smith*.
6. Ralph Sutton: *At Caff des Copains*.
7. Fats Waller: *Piano Masterworks, The Joint is Jumpin' , The Last Years, 1940-43*.

BLUES VE BOOGIE-WOOGIE

1. Albert Ammons, Meade Lux Lewis, Pete Johnson, James P. Johnson: *Blue Boogie - Boogie-Woogie, Stride and the Piano Blues*.
2. Ma Rainey: *Ma Rainey's Black Bottom, Ma Rainey*.
3. Bessie Smith: *Bessie Smith, Empress of the Blues 1923-33, Sings the Jazz 1923-33, Complete Recordings*.

NEW ORLEANS

1. Louis Armstrong: *Hot Five and Hot Seven, Hot Five and Hot Seven Masterpieces*.
2. Sidney Bechet: *The Chronological Sidney Bechet, 1923-26, Bluebird Sessions, 1932-43, The Young Bechet*.

3. Bunk Johnson: *Bunk Johnson and His Superior Jazz Band* .
4. Jelly Roll Morton: *The Complete Jelly Roll Morton, The Best of Jelly Roll Morton*.
5. King Oliver and his Creole Jazz Band: *King Oliver, Volume 1: 1923-29 Volume 2: 1927-30 , King Oliver's Jazz Band 1923* .
6. Original Dixieland Jazz Band: *Sensation, 75th Anniversary*.
7. Kid Ory: *New Orleans Creole Jazz*.

BIG BANDS VE SWING

1. Count Basie: *The Essential Count Basie, Jazz Masters: Count Basie*.
2. Benny Goodman: *Live at Carnegie Hall*.
3. Lionel Hampton: *Compact Jazz: Lionel Hampton*.
4. Fletcher Henderson: *Jazz Classics in Digital Stereo: Fletcher Henderson 1929-37*.
5. Woody Herman: *The Thundering Herds, 1945-47*.
6. Earl Hines: *Earl "Fatha" Hines: Piano Man, 1928-55*.
7. Jack Hylton: *The Cream of Jack Hylton*.
8. Harry James: *The Best of Harry James: the Capitol Years*.
9. Glenn Miller: *The Popular Recordings, 1938-42, The Army Air Force Band, 1943-44*.
10. Bennie Moten: *Basie Beginnings, 1929-32*.
11. Artie Shaw: *Begin the Beguine*.
12. Chick Webb: *Spinnin' the Webb*.

MAINSTREAM SOLİSTLERİ

1. Louis Armstrong: *Louis Armstrong and Duke Ellington: The Complete Sessions, Louis Armstrong Meets Oscar Peterson*.
2. Ella Fitzgerald: *Ella Fitzgerald ,Best of the Songbooks*.
3. Coleman Hawkins: *Coleman Hawkins, 1926-40, April in Paris*.

4. Billie Holiday: *The Quintessential Billie Holiday 1933-42. Jazz Masters: Billie Holiday, Billie Holiday: Her Best Recordings, 1935-42.*
5. Sarah Vaughan: *16 Most Requested Songs, Jazz Masters: Sarah Vaughan.*
6. Ben Webster: *King of the Tenors, Art Tatum and Ben Webster.*
7. Lester Young: *Classics in Swing: Lester Young .*

BE-BOP

1. Kenny Clarke: *Special Kenny Clarke, 1938-59.*
2. Miles Davis: *The Charlie Parker Story, Charlie Parker Memorial.*
3. Dizzy Gillespie: *Groovin' High, Night in Tunisia: Small Groups, 1945-50, Gillespiana/Carnegie Hall Concert (1961).*
4. Thelonious Monk: *Genius of Modern Music, Thelonious Monk: 'Round Midnight, At Town Hall, Art Blakey's Jazz Messengers with Thelonious Monk.*
5. Charlie Parker: *The Charlie Parker Story, Bird in Boston: Live at the HiHat, Compact Jazz: Charlie Parker, The Complete Dial Sessions, 1946-47, Bird: the Complete Charlie Parker on Verve.*
6. Bud Powell: *The Genius of Bud Powell, The Amazing Bud Powell.*
7. Max Roach: *Jazz in 3/4 Time, Deeds Not Words.*

HARD BOP

1. Cannonball Adderley: *Somethin' Else.*
2. Art Blakey and his Jazz Messengers: *Moanin' , Free For All, The Best of Art Blakey and the Jazz Messengers.*
3. Miles Davis: *Walkin', Cookin', Relaxin', Workin', Steamin'.*
4. Dexter Gordon: *Doin' Alright.*
5. Lee Morgan: *The Sidewinder*

6. Sonny Rollins: *Saxophone Colossus*.
7. Wayne Shorter: *Speak No Evil*
8. Horace Silver: *Song for My Father*
9. Sonny Stitt: *Sonny Stitt/Bud Powell/J. J. Johnson*.

COOL CAZ VE WEST COAST

1. Chet Baker: *My Funny Valentine, Chet Baker: Inspired by the Motion Picture "Let's Get Lost"*.
2. Dave Brubeck Quartet: *Jazz at Oberlin, Time Out*.
3. Miles Davis: *Birth of the Cool*.
4. Stan Getz: *At The Shrine, Getz Meets Mulligan*.
5. Stan Kenton: *The Best of Stan Kenton*.
6. Lee Konitz: *Konitz Meets Mulligan, From Newport to Nice*.
7. Modern Jazz Quartet: *No Sun in Venice, MJQ 40*.
8. Gerry Mulligan: *The Best of the Gerry Mulligan Quartet with Chet Baker, Birth of the Cool, Volume 2*.
9. George Shearing: *Midnight on Cloud 69*.
10. Lennie Tristano: *Lennie Tristano/The New Tristano*.

MODAL CAZ

1. Bill Evans: *Everybody Digs Bill Evans*.
2. Miles Davis: *Milestones, Kind of Blue*.
3. Herbie Hancock: *Maiden Voyage, The Best of Herbie Hancock: The Blue Note Years*.
4. John Coltrane: *Blue Train, Giant Steps, My Favorite Things, Ole Coltrane, A Love Supreme*.

5. Miles Davis: *L'Ascenseur pour l'échafaud, Porgy and Bess, Sketches of Spain, The Complete Concert 1964: My Funny Valentine and Four a More, Miles Smiles, Aura.*
6. Charles Mingus: *Pithecanthropus Erectus, New Tijuana Moods, Mingus at Antibes, The Black Saint and the Sinner Lady.*

FREE CAZ

1. Anthony Braxton: *Three Compositions of New Jazz, Seven Compositions.*
2. Art Ensemble of Chicago: *Art Ensemble 1967-68.*
3. Albert Ayler: *Witches and Devils, Spiritual Unity.*
4. Ornette Coleman: *The Shape of Jazz to Come, Free Jazz, At the Golden Circle, Stockholm.*
5. John Coltrane: *The Major Works of John Coltrane, The AvantGarde.*
6. Chick Corea: *The Song of Singing.*
7. Pat Metheny: *Song X*
8. Sun Ra: *The Magic City.*
9. Cecil Taylor: *Unit Structures.*

CAZ-ROCK FUSION

1. Chick Corea: *Where Have I Known You Before, No Mystery, Elektric Band, Inside Out.*
2. Miles Davis: *In a Silent Way, Bitches Brew, Jack Johnson.*
3. Dave Grusin: *Harlequin, Sticks and Stones.*
4. Herbie Hancock: *Head Hunters, Future Shock.*
5. Bob James: *On, The Best of Bob James.*
6. John McLaughlin: *Extrapolation, The Inner Mounting Flame.*
7. Bob James and David Sanborn: *Double Vision,*

8. Lyle Mays: *Lyle Ma, Street Dreams*.
9. Pat Metheny: *As Falls Wichita, So Falls Wichita Falls, Offram, First Circle, Still Life*.
10. Lee Ritenour: *Color Rit*.
11. David Sanborn: *Voyeur*.
12. Grover Washington Jr: *Winelight*.
13. Weather Report: *Heavy Weather, Black Market*.

1980

1. Geri Allen: *Home Grown*.
2. Michael Brecker: *Michael Brecker*.
3. Human Chain: *Cashin' In*.

4. Roy Hargrove: *With the Tenors of Our Time*.
5. Loose Tubes: *Open Letter*.
6. Wynton Marsalis: *Wynton Marsalis, Marsalis Standard Time, The Majesty of the Blues*.
7. Courtney Pine: *Journey to the Urge Within*.
8. Cassandra Wilson: *Blue Light, 'Til Dawn*.
9. World Saxophone Quartet: *W.S.Q. Plays Duke Ellington*.